

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Tadej Hlavaček

Konflikt za naravne vire

Diplomsko delo

Ljubljana, 2015

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Tadej Hlavaček

Mentor: doc. dr. Erik Kopač

Konflikt za naravne vire

Diplomsko delo

Ljubljana, 2015

Zahvala

Zahvaljujem se svojemu mentorju doc. dr. Eriku Kopaču za strokovno pomoč ter usmerjanju pri pisanju diplomskega dela.

Svoji družini se zahvaljujem za izražanje podpore v času pisanja diplomskega dela ter samemu študiju.

Za konec izražam zahvalo vsem znanstvenikom, raziskovalcem ter akademski skupnosti, ki s svojimi sanjami, idejami ter prizadevanji premikajo naše meje znanosti in razumevanja.

Konflikt za naravne vire

Raziskave, ki se ukvarjajo z konflikti danes vedno več pozornosti pripisujejo povezavi naravnih virov z nastankom konflikta. V skladu s temi prizadevanji so se razvile različne teorije, kot so prekletstvo naravnih virov ter petro agresija, ki znotraj sklopa številnih teorij o konfliktu za naravne vire poskušajo prikazati ter analizirati ključne elemente v prej omenjeni povezavi. Danes ne moremo več zanikati globalni pomen strateških virov, kot so nafta, zemeljski plin ter redke kovine in minerali za gospodarstva držav ter našega življenjskega sloga. Naravni viri zaradi njihove dostopnosti, regionalne razdelitve ter omejene količine, ustvarjajo in oblikujejo geopolitične ter geoekonomske odnose med državami ter drugimi akterji. Na drugi strani so raziskave pokazale, da so države bogate z nahajališči naravnih virov v veliko primerih ene od najbolj revnih ter gospodarsko najmanj razvitih držav na svetu. Zgodba se ne konča tukaj, saj so v osrčju nedavnih ter današnjih notranjih, meddržavnih ter mednarodnih konfliktih v veliko primerih vključene države bogate z naravnimi viri. Skozi diplomsko delo smo natančneje analizirali ter se seznanili z problematiko teorije konflikta za naravne vire.

Ključne besede: konflikt za naravne vire, meddržavni konflikt, mednarodni konflikt, petro agresija.

Conflict for natural resources

Today conflict based research puts more and more value on the connections between natural resources and the formation of conflicts. In accordance with those endeavors many theories were developed, like Resource curse and Petro-aggression which try to display and analyze key elements in the aforementioned link, within a set of theories about the conflict for natural resources. The global impact of strategic natural resources like oil, natural gas, rare metals and minerals on the economies of states and our lifestyle cannot be denied. Natural resource due to their accessibility, regional distribution and limited quantities create and shape geo-economics and geopolitical relations between countries and other actors. On the other hand research showed that in many cases countries rich with natural resources are also one of the most poorest and least economically developed in the world. The story does not end here, as in many cases these countries are at the heart of internal, interstate and international conflicts. Throughout our thesis we will try to analyze and learn about the issues in the theory of conflict for natural resources.

Key words: conflict for natural resources, interstate conflict, extrastate conflict, petro aggression.

KAZALO VSEBINE

1 UVOD.....	8
2 METODOLOŠKI OKVIR.....	10
2.1 Opredelitev predmeta proučevanja.....	10
2.2 Cilji proučevanja.....	10
2.3 Raziskovalno vprašanje.....	11
2.4 Metodologija.....	11
2.5 Struktura diplomskega dela.....	11
2.6 Temeljni pojmi.....	12
2.6.1 Naravni viri.....	12
2.6.2 Konflikt.....	12
2.6.2.1 Meddržavni ter mednarodni konflikt.....	13
2.6.2.2 Konflikt za naravne vire.....	13
2.6.3 Petro agresija.....	14
3 TEORIJE KONFLIKTA ZA NARAVNE VIRE.....	15
3.1 Elementi teorij konflikta za naravne vire.....	16
3.1.1 Vpliv naravnih virov na gospodarstvo.....	16
3.1.2 Vpliv na oblast.....	17
3.1.3 Vpliv na upornike in secesijska gibanja.....	18
3.1.4 Vpliv na zunanje akterje.....	19
3.2 Teorija petro agresije.....	20
4 PRIMERI DRŽAV, KJER JE PRIŠLO DO KONFLIKTA ZARADI NARAVNIH VIROV.....	23
4.1 Libija.....	23
4.2 Venezuela.....	27
4.3 Angola.....	30
4.4 Irak.....	34
4.5 Iran.....	38
4.6 Sudan.....	40
5 ZAKLJUČEK.....	43
6 LITERATURA.....	48

KAZALO TABEL

Tabela 4.1: Prikaz vojaških izdatkov v milijonih dolarjev (m\$) na podlagi vrednosti dolarja leta 2014 ter prikaz odstotkov BDP Libije, ki ga omenjeni izdatki predstavljajo med letom 1997 ter 2002.....	26
Tabela 4.2: Prikaz vojaških izdatkov v milijonih dolarjev (m\$) na podlagi vrednosti dolarja leta 2014 ter prikaz odstotkov BDP Libije, ki ga omenjeni izdatki predstavljajo med letom 2003 ter 2008.....	26
Tabela 4.3: Prikaz vojaških izdatkov v milijonih dolarjev (m\$) na podlagi vrednosti dolarja leta 2014 ter prikaz odstotkov BDP Venezuele, ki ga omenjeni izdatki predstavljajo med letom 1999 ter 2005.....	29
Tabela 4.4: Prikaz vojaških izdatkov v milijonih dolarjev (m\$) na podlagi vrednosti dolarja leta 2014 ter prikaz odstotkov BDP Venezuele, ki ga omenjeni izdatki predstavljajo med letom 2006 ter 2012.....	30
Tabela 4.5: Prikaz celotnega BDP v milijardah dolarjev (mi\$) ter BPD na prebivalca za Angolo med letom 1991 ter 1996 v trenutni vrednosti dolarja.....	32
Tabela 4.6: Prikaz celotnega BDP v milijardah dolarjev (mi\$) ter BDP na prebivalca za Angolo med letom 1997 ter 2002 v trenutni vrednosti dolarja.....	32
Tabela 4.7: Prikaz celotnega BDP v milijardah dolarjev (mi\$) ter delež naftne rente v primerjavi z BDP za Irak med letom 1980 ter 1985 v trenutni vrednosti dolarja.....	35
Tabela 4.8: Prikaz celotnega BDP v milijardah dolarjev (mi\$) ter delež naftne rente v primerjavi z BDP za Irak med letom 1986 ter 1990 v trenutni vrednosti dolarja.....	35
Tabela 4.9: Prikaz celotnega BDP ter prihodkov z prodajo nafte v milijardah dolarjev (mi\$) za Iran med letom 1980 ter 1985 v trenutni vrednosti dolarja.....	39
Tabela 4.10: Prikaz celotnega BDP ter prihodkov z prodajo nafte v milijardah dolarjev (mi\$) za Iran med letom 1986 ter 1990 v trenutni vrednosti dolarja.....	39
Tabela 4.11: Prikaz BDP v milijardah dolarjev (mi\$) za Sudan med letom 1999 ter 2005 v trenutni vrednosti dolarja.....	42
Tabela 5.1: Prikaz elementov, ki so povzročili ali ohranjali konflikt za vse analizirane države..	44

SEZNAM KRATIC

BDP	Bruto domači proizvod (ang. Gross domestic product)
FNLA	Nacionalna fronta za osvoboditev Angole (por. Frente Nacional de Libertação de Angola)
IRA	Irska republikanska armada (ang. Irish Republican Army)
MPLA	Ljudsko gibanje za osvoboditev Angole (por. Movimento Popular de Libertação de Angola)
OZN	Organizacija združenih narodov (ang. United Nations)
SPLA	Sudanska ljudska osvobodilna vojska (ang. Sudan People's Liberation Army)
SZ	Sovjetska Zveza (ang. Soviet Union)
UNITA	Nacionalna unija za popolno neodvisnost Angole (por. União Nacional para a Independência Total de Angola)
ZDA	Združene države Amerike (ang. United States of America)

1 UVOD

Naravni viri danes predstavljajo gonilno silo oziroma ključen element za gospodarstvo tako razvitih držav kot držav v razvoju. Od industrijske revolucije dalje se razvoj države enači z njeno porabo naravnih virov, večino od teh virov je neobnovljivih. Široko gledano si razvite države prizadevajo ohranjati svojo raven razvoja na drugi strani pa si države v razvoju prizadevajo k vedno večjemu standardu tako socialnem kot tehnološkem. Dober primer, ki opisuje željo po razvoju je knjiga pisatelja Adama Smitha in sicer Bogastvo narodov (ang. *Wealth of Nations*), katere osrednja teza narekuje, da naj država čim manj ovira posameznika pri iskanju oziroma ustvarjanju bogastva, saj naj bi to koristilo širši družbi. Omenjena teza seveda temelji na prepričanju, da v materialnem svetu obstaja skoraj neomejen vir bogastva, ki ga lahko posameznik ali država izkoristi. Širši pogled, ki upošteva trditev knjige Bogastvo narodov ter želje posameznika ali države po vedno večjem razvoju v kombinaciji z dejstvom, da so številni viri ki so potrebni za današnja gospodarstva neobnovljivi ter omejeni (v količini in regionalni dostopnosti, primer fosilnih goriv, mineralov ter kovin) nas pripelje do temne plati naravnih virov. Tukaj govorimo o dejstvu, da so naravni viri v osrčju oziroma v nekaterih primerih glavni povzročitelj konflikta, ki v najslabšem primeru vključuje oboroženo silo (Jensen in Miller 1997, 307–308).

Upoštevanje ter sama zaznava povezave med naravnimi viri ter konflikti danes predstavlja izziv, saj to zavedanje pripomore k preventivi, razrešitvi oziroma boljšemu odzivanju v primeru, ko konflikt nastane. To miselnost dobro zrcali trditev Organizacije združenih narodov (OZN), saj naj bi izzivi povezani z preventivo, upravljanjem ter reševanjem konfliktov povzročenih s strani naravnih virov opredelili mednarodni mir in varnost v 21. stoletju (Organizacija združenih narodov, 1. odstavek). Danes raziskave pripisujejo vedno večjo vlogo povezavi naravnih virov z nastankom nekega konflikta, vendar lahko najdemo indikacije te povezave že globlje v naši zgodovini. Obdobje Rimskega imperija in njenega osvajanja je primer te povezave v Antiki. V tem obdobju lahko omenimo osvojitve Dacije in njenih rudnikov zlata v Karpatih v 2. stoletju. Zlato je za Rimski imperij igral pomembno vlogo, saj je bila vojska plačana tako z zlatimi kot srebrnimi kovanci in prisvojitve zlata je bil eden od pglavitnih razlogov za osvojitve ozemlja (Bardi 2014). Evropsko raziskovanje sveta v zgodnjem 15. stoletju ter sledečih obdobji je temeljilo na želji pridobitve novih naravnih virov. Tukaj lahko omenimo obdobje kolonializma,

ki je služil kot orodje za pridobivanje naravnih virov s strani pomorskih držav. Znani primer v tem obdobju je kolonizacija Amerike s strani številnih evropskih držav (Stuchtey 2011). Če bi bilo potrebno določiti obdobje, ki je pomembno tako z vidika znanosti in raziskovanja ter našega diplomskega dela je to konec hladne vojne in obdobje, ki je sledilo. Zaradi premika znotraj vojne ekonomije so naravni viri pridobili strateško pomembnost. Tukaj moramo izpostaviti dva vidika in sicer razpad kolonialnih sil ter prekinitev tujega financiranja oboroženih sil v državah bogatimi z naravnimi viri s strani obeh velesil v času hladne vojne. Razpad kolonialnih sil ter osvoboditev oziroma razglasitev neodvisnosti s strani kolonij je proizvedlo nove odnose v geopolitiki in geoekonomiji, saj so morale države kolonizatorke dostop do virov zagotoviti po drugačni poti. Drugi vidik, ki ga je potrebno poudariti je prekinitev financiranja oboroženih sil držav s strani Združenih držav Amerike (ZDA) ter Sovjetske Zveze (SZ), kar je privedlo do situacije v kateri so se oblasti ali vlade ohranjale na poziciji oziroma moči s pomočjo naravnih virov. Velikokrat so bili prav ti viri gonilna sila za izvajanje nasilja znotraj države s strani oblasti ali pa zunanje agresije proti drugi državi, kot smo videli na primeru iraške invazije na Kuvajt s ciljem prisvojitve bogatih virov nafte. Na drugi strani imamo primere, kjer naravni viri služijo kot edina možnost financiranja upornikov znotraj države, kjer se odvija državljanska vojna. Nadzor nad območjem z naravnimi viri predstavlja vitalen cilj teh upornikov (Billon 2005, 29).

Vzpostavili smo torej, da območja bogata z naravnimi viri v nekaterih primerih ležijo v osrčju konflikta, zato je konstruktivno za nadaljnjo razumevanje in soočanje s tem problem, da se vzpostavijo relevantne teorije ter empirične analize, ki se ukvarjajo s to problematiko. Če opišemo trenutno teoretično stanje raziskav vidimo, da gre predvsem za kvalitativne empirične analize. Avtorji kot so Myers ter Durham poudarjajo pomanjkanje zemlje kot vir nekaterih konfliktov (primer vojne med Etiopijo ter Somalijo). Avtor Rusett trdi, da je bila prva svetovna vojna produkt pomanjkanja naravnih materialov na drugi strani pa Westling trdi, da je vzrok za obe svetovni vojni primanjkovalje nafte, železa ter zemlje za nekatere države. Analize obravnavajo tudi eksotične primere, kot je na primer trditev avtorja Swatuka, da so konflikti v centralni Afriki med letom 1998 ter 2003 posledica boja za les. Zaradi vedno kompleksnejših groženj bodo v današnjem času ter bližnji prihodnosti raziskave konfliktov na območjih bogatih z naravnimi viri ter njihovo učinkovito preventivo oziroma rešitev predstavljale del varnostne paradigme v 21. stoletju (Reuveny in Barbieri 2014, 789).

2 METODOLOŠKI OKVIR

2.1 Opredelitev predmeta proučevanja

Široko gledano diplomsko delo preučuje ter analizira notranje, mednarodne ali meddržavne konflikte za naravne vire in elemente, ki naj bi povzročili oziroma pripomogli k nastanku konflikta na primeru določenih držav. V sami analizi zaradi široke teme, ki jo predstavlja konflikt za naravne vire ter omejitvijo s prostorom smo se specifično osredotočili na samo en naravni vir in sicer nafto, ki je danes eden od glavnih virov za gospodarstvo držav. Pojmi ter koncepti iz širše tematike konflikta za naravne vire so nam služili kot pomoč pri analizi študije primerov držav ter lažjemu ilustriranju tematike bralcem. Zaradi povezave z omenjenim naravnim virom je predmet proučevanja v diplomskem delu poleg relevantnih teorij o konfliktu za naravne vire še koncept »petro agresije« (katerega pomen smo razložili v nadaljevanju, glej poglavje 2.6.3 ter 3.2) in njegovi elementi na primeru šestih držav z nahajališči nafte in sicer Angola, Irak, Iran, Libija, Sudan ter Venezuela. Za razumevanje same tematike smo znotraj omenjenih držav prikazali zgodovino ter dogodke, ki so privedli do stanja, ki nas zanima. Mednarodni odnosi imajo vloga v našem raziskovanju, vendar zaradi zelo široke teme, ki jo predstavljajo mednarodni odnosi smo se izognili obsežnemu definiranju te tematike, saj nas glede meddržavnega ali mednarodnega odziva oziroma konflikta predvsem zanimajo dejstva: ali je do konflikta prišlo, v kakšni obliki se je izvajal in vzroki oziroma povezava z elementi teorije konflikta za naravne vire ter petro agresije.

2.2 Cilji proučevanja

Skozi koncept petro agresije ter konflikta za naravne vire je naš glavni cilj identifikacija ter analiza elementov in njihovo vlogo v povzročitvi notranjega, meddržavnega ali mednarodnega konflikta na primeru študije že omenjenih držav. Poskušali smo identificirati tudi ostale morebitne elemente, ki so imeli vlogo v konfliktu vendar jih izrecno nismo obravnavali znotraj koncepta petro agresije ter konflikta za naravne vire. V zaključku smo naredili primerjavo, kjer je poleg sinteze diplomskega dela namen tudi identifikacija skupnih elementov med državami, ki so imeli vlogo pri konfliktu. Morebitna ugotovitev skupnega elementa bi povečala kredibilnost oziroma povezavo elementa z samim konfliktom. Diplomsko delo ima tudi namen prikazati širšo tematiko konflikta za naravne vire.

2.3 Raziskovalno vprašanje

V skladu z navedenim si v svojem diplomskem delu zastavljam naslednjo raziskovalno vprašanje: kateri so ključni elementi, ki privedejo do notranjega, meddržavnega ali mednarodnega konflikta v primeru držav bogatimi z nahajališči nafte.

2.4 Metodologija

Za proučevanje diplomskega dela je v večini uporabljena metoda zbiranja sekundarnih virov, kot so znanstvena in strokovna literatura tako v obliki knjig, kot tudi virov dostopnih preko interneta. Pri tem smo uporabili metodo deskripcije za opis relevantnih konceptov ter same tematike, predvsem tukaj izpostavljamo koncept konflikta za naravne vire ter petro agresijo.

Za prikaz relevantnih elementov ter trditev obeh konceptov smo uporabili metodo študija primerov držav. Za pojasnitev nekaterih okoliščin in dogodkov, ki nas zanimajo na primeru teh držav je uporabljena tudi metoda zgodovinske analize. Hkrati je uporabljena tudi primerjalna metoda, saj smo poskušali relevantne elemente, ki naj bi jih identificirali tekom dela med seboj primerjati z namenom razširitve dela vsebine k končni sintezi.

2.5 Struktura diplomskega dela

Primarno je diplomsko delo sestavljeno iz treh sklopov: uvod vključno z metodološkim okvirom, jedro in zaključek. Uvod je služil kot predstavitev tematike in njenih ključnih elementov. Metodološki okvir usmerja bralca glede samega cilja ter glavnega namena diplomskega dela in metode, ki so bile uporabljene za analizo oziroma preučevanje. Jedro izpolnjuje dve vlogi in sicer definira ter razloži širše in specifične koncepte za razumevanje tako tematike kot zastavljenega cilja. Drugi del vsebuje analizo primerov držav, kjer so predstavljeni ključni podatki, dogodki ter poteki, ki nas zanimajo. Zaključek vsebuje kratek pregled pomembnih informacij iz prejšnjih delov, primerjavo elementov med državami ter sintezo naših ugotovitev.

2.6 Temeljni pojmi

2.6.1 Naravni viri

Ko govorimo o naravnih virih imamo v mislih vse surove vire oziroma vire v prvotni obliki, ki jih pridobimo iz narave in jih ljudje ne morejo samostojno proizvesti, vendar pa s pomočjo teh virov lahko proizvedejo številne druge produkte. Enostaven primer omenjene definicije je premog, ki ga štejemo kot naravni vir, človeški produkt s pomočjo premoga je lahko elektrika. Širše razdelimo naravne vire na obnovljive ter neobnovljive vire. Naravne vire lahko obravnavamo tudi kot vse možne snovi, ki jih pridobimo iz vesolja (vključno z Zemljo) za potrebe ljudi. V fizični sferi tukaj mislimo na vire kot so sončna svetloba, gravitacija ter seveda kovine in minerali. Na drugi strani imamo biološko sfero, ki vključuje divje in udomačene živali ter rastline. V primeru konfliktov proizvedenih zaradi dostopa ali želje po naravnih virih obravnavamo vire kot so redke kovine (primer zlato, srebro, platina, ter osmij) ali vir, ki je poglavitni za našo analizo in sicer nafta (Swafford 2015; U.S. Environmental Protection Agency 2015; Worthington 1964, 2).

2.6.2 Konflikt

Pojem konflikt danes nima univerzalnega pomena in lahko opisuje različna stanja ter procese. Konflikt se lahko obravnava kot boj za moč, oblast ali lastnino. V svojem bistvu lahko označuje tudi stanje kjer je vedenje ter cilji enega akterja nezdržljivi oziroma nasprotujoči si z vedenjem ter cilji drugega akterja, bodisi v primeru posameznika ali držav. Konflikt se lahko nanaša na razlike, ki onemogočajo sporazum, nestrinjanje z idejami ali čustvi. Omenjena pojmovanja poleg še številnih prisotnih imajo velikokrat skupni element in sicer, da so prisotna stanja kot so nasprotovanje, razlika, nezdržljivost ter boj. Za potrebe našega diplomskega dela nas zanima predvsem oboroženi konflikt. Po definiciji Oddelka za mir in konflikt iz univerze Uppsala govorimo o oboroženem konfliktu takrat, ko gre za stanje neskladnosti oziroma nezdržljivosti, ki se nanaša na oblasti ali teritorij, kjer pride do uporabe oborožene sile med vsaj dvema akterjema (vsaj eden od akterjev mora biti oblast ali vlada države), kateri povzroči vsaj 25 žrtev povezanih z konfliktom v času enega leta. Ko gre za situacijo, kjer pride do oboroženega spopada (vsaj 25 žrtev povezanih z konfliktom v času enega leta) med vsaj dvema skupinama, ki ne predstavljata oblast ali vlado države se omenjeni konflikt obravnava kot nedržavni konflikt. Vzroki za nastanek konflikta so številni (na primer: avtoritarna oblast, teritorialni spori, želja po

osvojitvi naravnih virov, večanje moči oziroma želja po lokalni ali globalni hegemoniji ter ideološke razlike), tekom našega diplomskega dela smo obravnavali nekatere elemente, ki so imeli vlogo pri nastanku ter ohranjanju konflikta (Department of Peace and Conflict Research 2015; Merriam-Webster 2015; Rakhim 2011, 15).

2.6.2.1 Meddržavni ter mednarodni konflikt

V primeru meddržavnega konflikta gre za situacijo kjer poteka konflikt med dvema ali več mednarodno priznanimi državami. Da se konflikt opredeli kot meddržavni morajo biti glavni akterji v konfliktu vlade oziroma obstoječe oblasti držav na katere se konflikt nanaša ter za dosego ciljev te države uporabljajo nacionalne oborožene sile. Omenjeni kriterij je pomemben zato, ker lahko pride do primerov notranjega konflikta v neki državi (primer državljanske vojne) istočasno pa se lahko zgodi neposredno vmešavanje zunanjega akterja, kot na primer tuje države z vojaško silo. Na drugi strani govorimo o mednarodnem konfliktu takrat, ko se na eni strani konflikta nahaja mednarodno priznana država na drugi strani pa imamo politično entiteto, ki jo ne moremo identificirati kot nacionalno državo. Tukaj lahko govorimo o zavezništvu več držav ali pa regionalnih ter mednarodnih institucijah. Omenjeni konflikt se lahko izvaja izven priznanega ozemlja države na katero se konflikt nanaša (Department of Peace and Conflict Research 2015; Miss World Security 2012).

2.6.2.2 Konflikt za naravne vire

Glavna tema teorije, ki predstavlja sklop več tez, razprav ter idej je, da so naravni viri poglavitni objekt nastanka nekega konflikta. Raziskave so pokazale, da v območjih kjer se nahajajo dragoceni naravni viri obstaja večja možnost do nastanka konflikta. Tukaj lahko govorimo o notranjem konfliktu v državi, kjer naravni viri služijo kot orodje oziroma gonilna sila za vodenje državljanske vojne (primer Sierra Leone) ali o meddržavnem konfliktu, kjer ima napadalna stran namen si prilastiti dostop do naravnih virov ali celo nadzor nad trgovino (primer napada na Kuvajt s strani Iraka). Naravni viri lahko vplivajo na nastanek konflikta posredno (vpliv na notranjo politiko, socialno stanje ter gospodarski razvoj) ali neposredno (odvisnost ter pomanjkanje virov, financiranje vojaške sile ter želja po tujih naravnih virih) (Billon 2005, 29–30; Berdal in Wennmann 2010, 123–124). Različni teoretični pristopi gledajo na povezavo naravnih virov z konfliktom med seboj drugače. Realisti trdijo, da države tekmujejo med seboj z namenom povečanja svoje lastne moči, zato si prizadevajo pridobiti dostop do naravnih virov tudi s silo če

je to potrebno. Podporniki teorije Malthusa trdijo, da primanjkovanje virov povzroči meddržavni oziroma mednarodni konflikt. Teorija nezadovoljstva nadgradi tezo podpornikov Malthusa s trditvijo, da primanjkovanje virov povzroči družbeni nemir in zmanjšujejo podporo vladajoči oblasti. Za ohranitev podpore ter moči in z namenom preusmeritve problema na zunanje dejavnike, vladajoča oblast napove vojno drugi državi (Reuveny in Barbieri 2014, 788–789). Nasproti teorijam pomanjkanja imamo teorije obilja naravnih virov katerih temeljna ideja trdi, da velika količina naravnih virov znotraj države povzroča večjo socialno neenakost, manjšo gospodarsko rast, večjo željo nadzora virov (tudi z uporaba nasilja) tako s strani države kot upornikov ali tretjih akterjev ter manjšo demokratičnost in odgovornost oblasti (Billon 2000, 23).

Zaradi vedno večje vloge naravnih virov pri financiranju konfliktov, ki kršijo mednarodno pravo se je razvil nov pojem in sicer se govori o konfliktnih virih (ang. conflict resources). V tem primeru gre za naravne vire katerih sistematično izkoriščanje ter trgovanje v okviru financiranja konflikta povzroča ali pomaga pri kršenju človekovih pravic, mednarodnega humanitarnega prava ter zakonov znotraj mednarodnega prava. Bolj znan primer na katerega se definicija nanaša so krvavi diamanti (ang. blood diamonds) ali konfliktni diamanti, predvsem značilni za afriške države kot so Sierra Leone, Angola ali Demokratična republika Kongo (Global Witness 2015). Številni analitiki ter raziskovalci si prizadevajo za enotno definicijo konfliktnih virov, ki naj bi jo sprejela OZN, saj naj bi to postavilo jasno mejo med naravnim viri, ki legitimno financirajo konflikt nasproti situaciji, kjer izkoriščanje ter trgovanje naravnih virov financira ilegalne dejavnosti, ki vodijo v kršenje mednarodnega prava (House of Commons 2006, 34–35). Velik del naše analize smo posvetili konfliktu za naravne vire vendar moramo izpostaviti dejstvo, da se vsaki konflikt za naravne vire ne enači z vojno. Raziskovalci so tukaj postavili definicijo za vojno za vire (ang. resource wars), ki jo opišemo lahko kot uporaba ali prisotnost oboroženega konflikta, katerega namen je nadzor naravnih virov. Izpostaviti je treba, da v primeru vojne za naravne vire nadzor nad temi viri predstavlja poglobitveni faktor vendar so lahko zraven prisotne še druge motivacije za nastanek vojne (Billon 2000, 22).

2.6.3 Petro agresija

Petro agresija je teza, ki v svojem bistvu vzpostavlja trditev, da v določenih okoliščinah države, ki so velike izvoznice nafte oziroma posredujejo veliko količino tega naravnega vira, so sistematično bolj nagnjene k konfliktu. Bolj nasilna nagnjenja tukaj teorija pripisuje državam, ki

so doživele revolucijo in nasilni prevzem oblasti. Torej kombinacija nafte ter revolucionarne vlade oziroma oblasti naj bi povečala možnost meddržavnega ali mednarodnega konflikta zaradi agresivnih preferenc države. Zaradi pomembnosti same teze za našo diplomsko delo so ključni elementi kot na primer povezava nafte z revolucionarno oblastjo opisani v samostojnem poglavju (Colgan 2013, 3–4).

3 TEORIJE KONFLIKTA ZA NARAVNE VIRE

Temeljna ideja teorij konflikta za naravne vire je bila predstavljena v začetku našega diplomskega dela in sicer, da so naravni viri v nekaterih primerih vzrok oziroma katalizator za nastanek konfliktov. Zdi se nesmiselno, da so države, ki so zelo bogate z naravnimi viri ene izmed najbolj revnih in najmanj razvitih držav na svetu, vendar so raziskave pokazale, da so omenjene države v zadnjih desetletjih zabeležile povprečno gledano manjšo ekonomsko rast v primerjavi z državami, ki ne posredujejo velike količine naravnih virov (Billon 2005, 11). Države bogate z nahajališči nafte, diamantov ter drugih mineralov kot so Nigerija, Kongo, Sudan ter Angola so primeri, kjer je prisoten nizek dohodek na prebivalca ter nizek standard življenja. Za specifični primer lahko omenimo Ekvatorialno Gvinejo, katere primarni izvoz je nafta. Leta 2010 je bilo zabeleženo, da več kot 75 odstotkov prebivalstva živi z manj kot 700 dolarjev letno, povprečni dohodek na prebivalca pa znaša 35000 dolarjev letno. Omenjene situacije so raziskovalci poimenovali prekletstvo naravnih virov (ang. resource curse) (Frankel 2010, 3; Remer in Greenstein 2012). Temna plat se ne konča tukaj, saj kot smo že vzpostavili so v številnih primerih države bogate z naravnimi viri v osrčju konflikta. Prav naravni viri kot so nafta, zemeljski plini, minerali ter les predstavlja dominanten prihodek za gospodarstva teh držav na drugi strani pa v primeru slabega vodenja z njimi povečajo možnost nastanka konflikta (Unruh 2014, 1). Raziskave opravljene v obdobju 1990 so odkrile, da naravni viri igrajo pomembno vlogo pri sprožitvi, podaljševanju ter financiranju konfliktov predvsem v primeru državljanskih vojn, katere so bile pogost pojav v Afriki (med letoma 1990 ter 1991 je bilo v Afriki zabeleženo 14 državljanskih vojn) (Bannon in Collier 2003, 19). Avtor Jeff D. Colgan v svojih raziskavah trdi, da so države, ki so velike izvoznice nafte večkrat udeležene v meddržavnih konfliktih v primerjavi z državami, ki to niso (Colgan 2013, 8). Zaradi vedno večje zaznave naravnih virov kot enega od povzročiteljev konflikta se danes govori o novi variaciji teorije prekletstva naravnih virov. Preden gremo v samo analizo elementov te teorije moramo

poudariti, da nas predvsem zanimajo informacije, ki imajo povezavo z morebitno povzročitvijo konflikta in ne razni ekonomski procesi, ki sestavljajo del teorije prekletstva naravnih virov. Koncept prekletstva naravnih virov je deležen tudi nekaterih kritik. Večina simptomov, ki naj bi povzročali konflikt v svojem bistvu splošno okarakterizirajo revne države. Ker je večina od njih odvisnih od naravnih virov omenjeni koncept lahko predstavlja sinonim za idejo pasti revščine (ang. poverty trap). Tukaj gre za spiralni mehanizem situacij in procesov, ki ohranjajo visoko stopnjo revščine ter pomanjkanja. Kritika se nanaša tudi na dajanje prevelikega pomena naravnim virom in njihovi vlogi pri nastanku konflikta. Elementi, ki se bi morali bolje upoštevati so specifična zgodovina države ter njena kultura. Kot primer se navaja Severno Ameriko, ki je večja proizvajalka nafte v primerjavi z Afriko vendar uživa stabilno oblast in nizko stopnjo korupcije (primer Kanade, ki je deseta največja proizvajalka nafte na svetu). V nadaljevanju so predstavljeni štiri vplivi naravnih virov na nastanke konflikta in sicer vpliv na gospodarstvo, oblastjo, upornike in secesijska gibanja ter zunanje akterje (Bannon in Collier 2003, 17–19; Billon 2005, 13; Remer in Greenstein 2012; The Economic Times 2015; Unruh 2014, 1).

3.1 Elementi teorij konflikta za naravne vire

V nadaljevanju smo razložili specifične elemente znotraj sklopa teh teorij, ki nam pomagajo lažje razumeti in analizirati študije primerov držav.

3.1.1 Vpliv naravnih virov na gospodarstvo

Ko govorimo o negativnem vplivu naravnih virov na gospodarstvu izpostavljamo dva elementa, ki sta pomembna za našo analizo in sicer ekonomsko odvisnost od specifičnega naravnega vira ter revščino. Raziskave so pokazale, da države bogate z naravnimi viri imajo nižjo ekonomsko rast v primerjavi z državami, ki ne posredujejo velike količine naravnih virov. Raziskava opravljena s strani Svetovne banke leta 2002, ki je obravnavala države z velikimi rudarskimi sektorji je pokazala naslednje podatke. Za države katerih rudarski sektor znaša od 6 do 15 odstotkov vseh izvozov je padec bruto domačega proizvoda (BDP) znašal povprečno 0.7 odstotka letno. Večji padec je bil zabeležen za države z večjim rudarski sektorjem, katerih celotni nacionalni izvoz je znašal od 15 do 50 odstotkov in sicer je BDP povprečno padel za 1.1 odstotka letno. Največji padec pa je bil zabeležen za države, katerih rudarski sektor predstavlja več kot polovico celotnega nacionalnega izvoza, saj je padec povprečno znašal 2.2 odstotka BDP-ja letno (Bannon in Collier 2003, 19–20; Billon 2005, 11).

Zaradi dejstva, da v večini držav bogatih z naravnimi viri ni prisotno raznoliko gospodarstvo (saj se gospodarstvo specializira na specifični naravni vir, primer ekonomske krize v Zambiji zaradi padca cene bakra na trgu v sredini leta 1970), so te države bolj ranljive na spremembe v globalnem trgu in lahko doživijo ekonomski šok. Ekonomista Paul Collier in Anke Hoeffler sta podala trditev, da države, ki so odvisne od specifičnega vira so bolj nagnjene k državljanski vojni. To naj bi veljalo predvsem takrat, ko izvoz naravnih virov znaša vsaj tretjino celotnega BDP-ja. Raziskave so pokazale tudi večjo možnost nastanka državljanske vojne v primeru, ko je prisotna negativna rast BDP-ja. Primer take države je Demokratična republika Kongo, kjer je negativna rast BDP-ja znašala -1.94 odstotka v vseh treh letih pred začetkom državljanske vojne. Tik pred začetkom državljanske vojne v Liberiji je negativna rast BDP-ja znašala -1.34 odstotka (Bannon in Collier 2003, 20; Billon 2005, 12).

Drugo plat zgodbe predstavlja velika stopnja revščine v državah bogatih z naravnimi viri, saj so raziskave pokazale da je socialni razvoj bistveno manjši prav v teh državah. Oblasti v omenjenih državah izvajajo slabo vlogo znotraj sfere javnega zdravstva ter šolstva. Raziskave so pokazale tudi vez med državami bogatimi z nahajališči nafte in mineralov ter stopnjo smrtnosti novorojenčkov. Raziskovalec Ross je v svoji analizi prišel do zaključka, da večja gospodarska odvisnost od nafte ali mineralov sovpada z večjo stopnjo smrtnosti novorojenčkov. Posledice revščine so večja možnost nastanka državljanske vojne, saj so prebivalci bolj nagnjeni k uporabi proti oblasti (velikokrat gre za oblast, ki se ji pripisuje korupcijo ter avtoritativnost) zaradi slabega stanja. Na drugi strani tako stanje olajša rekrutiranje za uporniška gibanja, kar lahko le intenzivira že nastali konflikt. Hkrati lahko oblast oziroma trenutna vlada z namenom ohranitve položaja in moči vzroke za omenjene probleme preusmeri na zunanjega akterja in v tem primeru lahko govorimo o meddržavnem konfliktu, če se le-ta zgodi (Bannon in Collier 2003, 20–21; Billon 2005, 11–12).

3.1.2 Vpliv na oblast

Negativni vpliv naravnih virov na primeru oblasti smo razložili v dveh fazah. Prva faza obravnava veliko stopnjo korupcije oblasti v državah bogatih z naravnimi viri. Eden od razlogov je diskrecijski nadzor nad prihodkih proizvedenih na podlagi najemnine naravnih virov. Drugi razlog je lahko viden v dejstvu, da prihodki iz naravnih virov predstavljajo za državo in njene institucije preveliko vsoto za učinkovito upravljanje predvsem v primerih, ko imamo šibke

državne institucije. Posledica takega upravljanja je, da se denar razgubi v privatne žepe. Ekstremni primer omenjene situacije je General Sani Abacha, ki naj bi v svoji štiri letni zgodovini vladanja Nigerije, izmaknil kar 2.2 milijard dolarjev. Taka dejanja seveda ohromijo možnost države ali institucij za socialni razvoj ter spopadanje z družbenimi problemi, kar lahko vodi v konfliktno situacijo, ki smo jo obravnavali v prejšnjem poglavju (Bannon in Collier 2003, 24; Billon 2005, 12).

Druga faza vključuje analizo oblasti ki je avtoritativna in se ji pripisuje slabo vladanje. Raziskovalci se nagibajo trditvi, da naravni viri krepijo avtoritativno oblast in zavirajo razvoj demokracije. Naravni viri lahko predstavljajo neposredno financiranje oblasti ter njenih oboroženih sil, ki jo lahko uporabijo tako za zatrtje protestov kot za zunanjo agresijo. To trditev podpira dejstvo, da države bogate z naravnimi viri porabijo za oborožene sile nenavadno velike količine vsote denarja. Naravni viri predstavljajo lažji ter centralni nadzor za oblast v primerjavi z bolj razvejanimi sektorji znotraj gospodarstva. V nekaterih primerih imamo tudi ekstremno vmešavanje vojske v prihodke pridobljene iz naravnih virov. Tak primer je Indonezija, kjer vojska pobira koncesije in takse od podjetij, ki se ukvarjajo z nafto, plinom, lesom ter različnimi minerali. S tem dejanjem se vojska izogne številnim zakonom, ki bi bili prisotni če bi takšno financiranje potekalo neposredno preko vlade oziroma oblasti. Zaviranje demokracije na drugi strani vodi tudi v manjšo odgovornost oblasti za dejanja, ki jih izvaja kar le poveča družbeno napetost ter možnost upora (Bannon in Collier 2003, 24–26; Billon 2005, 12).

3.1.3 Vpliv na upornike in secesijska gibanja

Zavzetje naravnih virov kot so diamanti ali nafta predstavlja enostaven vir zaslužka v primerjavi z velikimi investicijami in delovno silo potrebno za legalno pridobitev teh virov oziroma drugih sektorjih, zato je možnost boja številnih frakcij za nadzor toliko večja (Unruh 2014, 14). Območja bogata z naravnimi viri lahko dajo lokalnemu prebivalstvu iniciativo za secesijo. Znani primeri tukaj so Sudan in Južni Sudan (nafta), regija Cabinda v Angoli (nafta) ter območje Aceh v Indoneziji (zemeljski plin). Poudariti moramo tukaj, da na možnost secesije močno vplivajo številni drugi elementi, kot so stopnja zaupanja oziroma nezaupanja v trenutno oblast ter skupna lokalna identiteta, ki se razlikuje od večine prebivalstva (etnična, religijska ter jezikovna identiteta) (Bannon in Collier 2003, 27–29).

Za nekatera uporniška gibanja naravni viri predstavljajo temeljni element financiranja. Za ohranjanje skupine stotih ali več tisoč upornikov je potrebno imeti regularni vir financiranja. Z uporniškimi gibanji in njihovim financiranjem lahko neposredno povežemo dva pojavi in sicer vojskovodje (ang. warlordism) ter sodobni kmečki upori. V primeru tako imenovanih vojskovodij govorimo o situaciji, kjer uporniška gibanja z nasiljem vzpostavijo suverenost območja, kjer je nahajajo naravni viri. Omenjeno območje lahko služi kot točka umika po neuspelem poskusu prevzeta oblasti. Charles Taylor in njegov neuspeh poskusa prevzeta oblasti leta 1989 v Liberiji lahko obravnavamo kot primer vojskovodja, saj je še vedno ohranjal nadzor nad številnimi območji znotraj Liberije in kasneje postal tudi predsednik države. Kmečki upori se predvsem omenjajo v Latinski Ameriki ter Jugovzhodni Aziji na območju velikih plantaž. Gre za nasilni upor kmetov zaradi slabih delovnih razmer ali izkoriščevalnega ravnanja, zemlja pa lahko predstavlja vir financiranja upora. Kmečki upori lahko financirajo uporniška gibanja s katerimi se idejno povezujejo ali pa se v nekaterih primerih tudi v njih pretvorijo. Bolj znan primer omenjenega upora je podpora Sandinistične revolucija v Nikaragvi s strani kmetov (Billon 2005, 38–41).

V obdobju hladne vojne so za financiranje poskrbeli tako ZDA kot SZ, vendar pa so danes uporniki primorani najti nov vir financiranja. Rešitev se je ponudila v naravnih virih, saj njihova ekstrakcija relativno lahka (zadostuje manj kvalificirana delovna sila). Ekstremni vendar manj pogost primer financiranja je tudi pojav prodaje pravic do vojnega plena (v našem primeru gre za nahajališča naravnih virov), ki še ni pod nadzorom upornikov. Eden od primerov, ki ga lahko omenimo je državljanska vojna v Kongu v letu 1997, kjer je Denis Sassou-Nguesso financiral svojo privatno milico z prodajo pravice izkoriščanja naftnih virov, ko se bo zaključila državljanska vojna. Po nekaterih podatkih naj bi prejel 150 milijonov dolarjev s strani evropske naftne družbe, kar mu je pomagalo pri zmagi nad svojim nasprotnikom Pascalom Lissouba (Bannon in Collier 2003, 30–33).

3.1.4 Vpliv na zunanje akterje

Ko govorimo o morebitnem negativnem vplivu naravnih virov na zunanje akterje imamo predvsem v mislih neposredne vojaške intervencije ali materialno oziroma denarno pomoč namenjeno oblasti ali upornikom v času državljanske vojne. Intervencija oziroma tuja pomoč naj bi imela v našem primeru interes zagotovitve dostopa do naravnih virov in tukaj poleg držav ali

skupine držav ne izključujemo tudi tuja podjetja. Kot morebitni primer intervencije države zaradi interesa navajamo intervencijo Francije v Maliju leta 2013, z uradnim namenom zaustavitve islamskega gibanja. Na drugi strani kritiki poudarjajo, da je bil poglavitni interes dostop do naravnih virov saj Mali posreduje strateško pomembni vir in sicer uran. To trditev naj bi podpirala informacija, da so takoj po namestitvi francoskih sil v Maliju specialne enote zavarovale območja z uranom v sosednji državi Republiki Niger (Shabazz 2013). Zunanjo podporo s strani podjetja v času državljanske vojne lahko vidimo na primeru Sudana. Poročilo s strani Evropske koalicije za nafto v Sudanu obtožuje švedsko naftno družbo Lundin Petroleum, da si je v času vojne kupila pravice za ekstrakcijo nafte s strani oblasti Sudana na območju, ki še ni bil pod njenim nadzorom (Global Policy Forum 2008). Drugo možnost vpliva naravnih virov predstavlja konflikt interesov dveh držav nad specifičnim območjem, kjer se nahajajo naravni viri. Kot primer raziskovalci velikokrat omenjajo konflikt interesov med ZDA in Kitajsko glede nafte. Zaradi vedno večje industrializacije in posledično večje potrebe po nafti, Kitajska agresivnejše išče nove vire predvsem v Afriki ter Bližnjemu vzhodu (velike investicije zabeležene v Sudanu ter Iranu, krepitev odnosov z Savdsko Arabijo). To dejanje pa predstavlja grožnjo trenutni hegemoniji ZDA. Nekateri avtorji govorijo že o novem nastanku hladne vojne povzročene zaradi potrebe po nafti (Follath 2006; Massaoud 2006).

3.2 Teorija petro agresije

Tekom našega diplomskega dela smo razložili bistvo teze petro agresije in sicer trdi, da so države bogate z nahajališči nafte, ki so doživele revolucijo bolj nagnjene k meddržavnim ali mednarodnim konfliktom. Preden gremo v nadaljnjo analizo same teze moramo izpostaviti strateško pomembnost nafte. Danes nafta na mednarodnem trgu predstavlja eno najbolj cenjenih dobrin. V primerjavi z ostalimi naravnimi viri (nekateri smo omenili tekom analize) je trgovanje z nafto kategorija zase, saj njen obseg predstavlja večkratnik trgovanja nasproti ostalih virov kot so zemeljski plin, diamanti ali les. Ocena opravljena v letu 2008 trdi, da je nafta zagotavljala 38 odstotkov vseh energijskih potreb na svetu. Mednarodna agencija za energijo napoveduje, da bo v letu 2030 nafta zagotavljala 30 odstotkov vseh energijskih potreb, kar pomeni da bo tudi v prihodnosti nafta kot naravni vir igrala pomembno vlogo. Poraba nafte v letu 2008 se je ocenila na 11.29 milijard ton, katerih relativna vrednost je znašala 4.969 trilijonov dolarjev (svetovna ekonomija leta 2008 naj bi znašala 60.587 trilijonov dolarjev). Trenutna svetovna rast in ohranitev populacije (ki naj bi znašala okoli 7.2 milijarde) je mogoča zaradi ključne vloge nafte v

kmetijski industriji in zaradi stalne rasti populacije bo povpraševanje po nafti v tem sektorju še bolj naraščalo (Colgan 2013, 1; Institute for Energy Research 2010; Natural Resources Canada 2010). Zato nafto kot naravni vir obravnavamo kot ključen element pri nastanku konflikta v primeru petro agresije, kjer izpostavljamo vpliv nafte predvsem na notranjo politiko države. Nafta vsebuje številne spodbude, ki vplivajo na notranjo ter zunanjo politiko. Zaradi lažje monopolizacije ter centralizacije, ki je prisotna v naftni industriji znotraj države lahko nafta predstavlja pomemben vir zaslužka za oblast ali revolucionarno vodjo. Revolucionarno vlado oziroma oblast razumemo kot režim, vlado ali oblast, ki je skozi revolucijo oziroma revolucionarnim bojem prevzela nadzor nad državo. V večini primerov se omenjena oblast razglasi kot začasna vlada, ki ima namen vzpostaviti demokratično tranzicijo v državi vendar to ne velja za vse primere (Shain in Linz 1995, 28).

Z omenjenim zaslužkom si oblast ali vodja kupuje politične točke oziroma ohranja nadzor in s tem zmanjša možnost svoje odstranitve s položaja moči. Na podlagi tega lahko izvaja večjo avtonomijo pri svojih odločitvah v primerjavi z bolj demokratično oblastjo. Finančna sredstva proizvedena neposredno z nafto se lahko investirajo v večjo vojaško porabo oziroma oborožene sile, s katerimi se ohranja notranji nadzor ali pa služijo kot sila za zunanji konflikt. Tudi v primeru poraza oziroma neuspeha v zunanjem konfliktu, se revolucionarna oblast ali vodja zaradi nadzora nad nafto lahko ohrani na poziciji moči. Primer take situacije je neuspela vojna tako v Iranu kot Kuvajtu s strani Sadama Huseina, vendar pa se je še vedno ohranil na oblasti, dokler ni prišlo do tuje intervencije. Vpliv nafte na zunanjo politiko je viden v obliki finančne pomoči upornikom ali teroristom v drugih državah (primer Savdske Arabije ter njenega financiranja afganistanskih upornikov v času okupacije SZ leta 1980) ali finančni pomoči tuji državi z namenom uresničitve nacionalnih ciljev (Colgan 2010, 9–10; Colgan 2013, 4; Colgan 2014, 200). Omeniti moramo tudi pozitivne spodbude nafte na notranjo politiko države. Izvoz nafte predstavlja ključen vir BDP-ja za državo kjer vlada avtoritativna oblast. To dejstvo predstavlja močno ekonomsko spodbudo, da do meddržavnega ali mednarodnega konflikta ne pride, saj bi to oviralo trgovanje z nafto (ovirane trgovske poti, ekonomske sankcije ter zamrznitev sredstev v tujini). Kot primer lahko omenimo grožnje Hugo Chaveza, da bo prekinil izvoz nafte v ZDA vendar grožnje ni uresničil zaradi dejstva, da ta izvoz predstavlja vitalen del gospodarstva Venezuele (Colgan 2010, 10).

Drugi ključni element, ki ga moramo upoštevati v primeru petro agresije je revolucionarna oblast oziroma vodja. V primerjavi z ostalimi vrstami oblasti naj bi bila revolucionarna oblast bolj agresivna tako v zunanji kot notranji politiki in dejanjih. Omenjena trditev temelji na razmišljanju, da za uspeh v revoluciji je potreben agresiven vodja oziroma oblast, ki je pripravljena sprejeti veliko tveganja za doseg svojih političnih ciljev. Hkrati lahko revolucionarna oblast postane navajena na reševanje nadaljnjih problemov z nasiljem, saj je bilo to orodje ključno za pridobitev moči. Hkrati sam uspešen proces revolucije odpravi vse institucionalne ter druge politične ovire, ki bi lahko omejile dejanja revolucionarne oblasti ali vodje, kar posledično olajša pot do nasilnih dejanj oziroma uresničevanju lastnih interesov tako doma kot v tujini. Če je oblast ali vodja agresiven mu bo država lažje sledila v meddržavni ali mednarodni konflikt zaradi pomanjkanja prej omenjenih akterjev, ki bi lahko taka dejanja zavirali. Poudariti moramo, da imajo revolucije ter oblast različne politične dinamike zato ne moremo trditi, da v gre v vsakem primeru za situacijo kjer obstaja večja možnost za nastanek zunanjega konflikta (Colgan 2010, 6–7).

Jeff D. Colgan je v svoji raziskavi ugotovil da države, ki so velike izvoznice nafte ter posredujejo revolucionarno oblast oziroma vodjo imajo trikrat večjo verjetnost, da bodo povzročile militariziran meddržavni konflikt (vključuje državne grožnje, razkazovanje moči ter uporaba neposredne vojaške sile proti drugi državi) nasproti državam, ki niso doživele revolucijo ali niso izvoznice nafte. Glavna spremenljivka uporabljena v raziskavi je bila kolikokrat je specifična država udeležena v militariziranem meddržavnim konfliktom v enem letu (Colgan 2014, 200–201). Drugo pomembno vprašanje, ki se je postavilo v sami teoriji petro agresije je možnost, da nafta povzroča oziroma poveča možnost nastanka revolucije ter revolucionarne oblasti. Raziskava s strani Jeff D. Colgana je pokazala, da je v državah z nahajališči nafte revolucionarna oblast prisotna v 15.8 odstotkih nasproti državam brez nafte in sicer 15.6 odstotkov, kar pomeni, da ne moremo trditi, da v vseh primerih revolucije obstaja neposredna povezava med nafto in večjo možnostjo nastanka revolucije. V raziskavo so bile zajete samo države v razvoju (Colgan 2010, 31).

4 PRIMERI DRŽAV, KJER JE PRIŠLO DO KONFLIKTA ZARADI NARAVNIH VIROV

V nadaljevanju smo opravili študijo primerov držav (Angola, Irak, Iran, Libija, Sudan ter Venezuela) na podlagi že prej opisanih elementov iz koncepta konflikt za naravne vire ter petro agresije. Glavni kriterij za izbiro držav je nahajališče nafte znotraj teritorialnega ozemlja ali voda države.

4.1 Libija

V bogati zgodovini Libije nas je za naše potrebe analize zanimalo časovno obdobje med letom 1969 ter 2014. Državni udar leta 1969 s strani vojaških častnikov pod vodstvom Moamerja Gadafija je zaznamoval konec 18 letne vladavine kralja Idrisa. Kot oblastno telo se po državnem udaru vzpostavi Svet revolucionarnega poveljstva, kjer je Gadafi izvajal vlogo predsednika vlade ter obrambnega ministra. Skozi čas je njegova moč na oblasti postala absolutna in leta 1979 je bil znan po imenu vodja znotraj Libije. Njegova prizadevanja za širitev socializma ter Islama je močno zaznamovalo Libijo ter njene odnose z tujimi državami. Znotraj Afrike si je Gadafi prizadeval za širitev islama. Za doseg te ciljev uporabljal orodja zunanje politike, kot na primer željo po ustanovitvi unije številnih afriških ter arabskih držav (Egipt, Sudan, Maroko, Sirija, Tunizija), ter podporo uporniških gibanj z podobnimi ideološkimi prepričanji v tujini kot na primer Ljudska fronta za osvoboditev Omana. Ta dejanja so privedla do številnih konfliktnih situacij, kot je konflikt z Čadom od leta 1975 do 1987, štiridnevna vojna z Egiptom leta 1977 ter sankcije s strani mednarodne skupnosti in ameriško bombardiranje ključnih točk znotraj Libije zaradi Gadafijeve podpore nekaterih terorističnih gibanj po svetu. Hkrati je Gadafi kruto obračunal z vsemi notranjimi nasprotniki tako doma kot v tujini, kar je povzročilo veliko nasprotovanje s strani mednarodne skupnosti. Zaradi usmrtitev političnih ter ideoloških nasprotnikov znotraj Libije je odpor proti Gadafiju vedno bolj naraščal. Državljska vojna leta 2011 zaznamuje konec Gadafijeve oblasti po uspešnem uporju njegovih nasprotnikov ter pomoči koalicije tujih držav z ZDA ter Francijo na čelu. Konec državljanske vojne in smrt Gadafija ni prineslo enotne Libije, saj je država razpadla na številne frakcije ter območja, kjer so še danes prisotni boji za nadzor in zato danes govorimo o Libiji kot propadli državi (ang. failed state) (History Of Libya 2015; History World 2015; The Economist 2013; The History Files 2015).

Leta 1951 po razglasitvi neodvisnosti se je Libija soočala z revščino ter nizkim gospodarskim razvojem. Odkritje nahajališč nafte (Libija posreduje največje odkrito nahajališče nafte v Afriki) leta 1959 je spremenilo to situacijo in poleg večjega gospodarskega razvoja je Libija pridobivala na mednarodni prepoznavnosti. Tudi v času Gadafijevega vladanja nafta ni izgubila na pomembnosti tako za razvoj države kot orodje za doseganje ciljev (Energy Information Administration 2015; History of Libya 2015; History World 2015). Po revoluciji je sledila nacionalizacija naftne industrije leta 1970, kar je predstavljalo glavni vir financiranja za oblast. Po podatkih Centralne obveščevalne agencije naj bi pred državljansko vojno v povprečju energijski sektor (glavni delež v energijskem sektorju predstavlja nafta) znašal 65 odstotkov BDP države ter 96 odstotkov prihodkov za oblast. Raziskava leta 2006 opravljena s strani Svetovne banke potrjuje ta trend, saj naj bi v omenjenem letu energijski sektor znašal 72 odstotkov celotnega BDP, nafta naj bi znašala 93 odstotkov vseh vladnih prihodkov ter 95 odstotkov zaslужka od celotnega nacionalnega izvoza. Leta 1990 je BDP znašal približno 28 milijard dolarjev (ocena podana v trenutni vrednosti dolarja), leta 1995 je znašal 26 milijard dolarjev ter leta 2000 je BDP znašal približno 33 milijard dolarjev. Povprečna rast BDP v desetih letih (od 1990 do 2000) je znašala približno 2.6 odstotka letno, leta 2004 je dosegla 4.6 odstotka. Zavedati se moram da je Libija populacijsko gledano relativno majhna država, trenutno z 6 milijoni prebivalcev, vendar pa je pred državljansko vojno posredovala relativno velik BDP na prebivalca nasproti ostalim afriškim državam in sicer leta 2010 naj bi znašal 14 tisoč dolarjev letno, kar jo postavi na šesto mesto v primerjavi z ostalimi državami v Afriki (Central Intelligence Agency 2015; Index Mundi 2015; The World Bank 2006, 1; The World Bank 2015). Na drugi strani je oblast z Gadafijem na čelu vladala zelo avtoritativno poleg velike prisotnosti korupcije. Varuh človekovih pravic (ang. Human Right Watch) je obtožil Gadafija krutega ravnanja z zaporniki (usmrtil naj bi jih najmanj 1200) ter študentskimi protesti v Tripoliju ter Bengaziju, kjer je javno obesil številne protestnike. Hkrati naj bi Gadafi na pomembna mesta postavil svoje člane družine kot so Muhammad, ki je nadzoroval telekomunikacijsko sfero, Mutassim svetovalec za nacionalno varnost in Hannibal, ki je razpolagal z podjetjem za pomorski prevoz poleg ostalih sorodnikov, ki so bili na drugih vplivnih pozicijah (Aljazeera 2011; Times of Malta 2011).

Vzpostavili smo pomembnost nafte za državo vendar pa je ta služila tudi kot orodje za doseg Gadafijevih ciljev. Libija je igrala ključno vlogo poleg nekaterih držav pri nastanku naftne krize

leta 1973. Omenjeno krizo naj bi povzročile arabske države, članice Organizacije držav izvoznic nafte zaradi dejstva, da so ZDA in nekatere ostale države finančno ter vojaško (dobava vojaške opreme) podpirale Izrael v času Jom Kimpurske vojne leta 1973, kjer sta Sirija ter Egipt z podporo drugih arabskih držav napadli Izrael. Posledica so bile povečanje prodajne cene nafte ter popoln embargo (vse do marca 1974) za ZDA in njene zaveznice (Portugalska, Južna Afrika ter Nizozemska), ki so podpirale Izrael. Nekateri avtorji so to dejanje poimenovali kot prvo uporabo naftnega orožja (ang. oil weapon) (Klare 2014; Office of the Historian 2013; Snow 2011).

Finančna sredstva proizvedena z nafto so omogočila Gadafiju vmešavanje v notranje zadeve drugih držav ter podporo uporniških gibanj po celotnem svetu. To je vidno na primeru konflikta Libije z Čadom (od 1975 do 1987), kjer je Libija aktivno podpirala Tranzicijsko vlado narodne enotnosti ter njenega kandidata Goukouni Oueddei v času državljanske vojne z vojaško opremo ter neposrednim sodelovanjem oboroženih sil Libije v bojih proti Hissenu Habre, ki je užival podporo Francije. Želja Gadafija za ustanovitev sfere vpliva v Čadu in postavitve muslimanskega vodja za predsednika države je vse do leta 1980 bila relativno uspešna, saj je Libija dejansko nadzirala celotni severni del Čada. Pomoč s strani Francije v kombinaciji izgube podpore s strani čadskega prebivalstva in Tranzicijske vlade narodne enotnosti, poleg želje po združitvi obeh sprtih strani leta 1981 je proizvedlo končni poraz libijskih sil leta 1987 in popoln umik iz Čada, kar je končalo vse ambicije Gadafija v tej državi (Global Security 2011; Ibp Inc 2013, 96).

Gadafi je v času svojega vladanja finančno ter materialno podpiral številna uporniška ter teroristična gibanja po svetu kot so Irska republikanska armada (ang. Irish Republican Army, IRA), organizacija Abu Nidal, Abu Sayyaf, Rdeče brigade (ang. Red Brigades), Tupamaros ter Palestinska osvobodilna organizacija (ang. Palestinian Liberation Organization) (Rayment 2011; The Scotsman 2004; U.S. Department of State 2014, 184). Podrobneje smo si pogledali primer finančne ter materialne podpore IRA. Po nekaterih podatkih naj bi IRA prejela več ton pošiljk orožja (jurišne puške AK-47, ročne raketometalce, mitraljeze, pištole Taurus ter strelivo). Te trditve podpira dejstvo, da je ob obali Irske bilo zaseženih okoli pet ton orožja pretihotapljenega iz Libije. Hkrati naj bi IRA prejela številna finančna sredstva s strani Gadafija, saj so britanske oblasti zasegle najmanj 2 milijona dolarjev v gotovini (Harden 2011; Parry 2011; Rayment 2011).

Poleg omenjenih dejanj naj bi po ukazu Gadafija njegovi podporniki zagrešili številna teroristična dejanja po svetu kot so umor britanskega policista v bližini libijske ambasade, bombni napad na nočni klub v Zvezni republiki Nemčiji ter odmevna sabotaza letala, ki je eksplodiralo nad Škotsko leta 1988, kjer je umrlo 270 ljudi (Aljazeera 2011; Parry 2011). Glede vloge nafte pri zagotavljanju sredstev namenjenih za oborožene sile ne moremo podati zaključnih trditev, saj raziskave Stockholmskega inštituta za mir in varnost ne vključujejo sredstev namenjenih za paravojaške enote ter razvoj poleg dejstva, da so podatki dostopni šele od leta 1997 naprej (podatki za leto 2009, 2010 ter 2011 niso znani). Poudarimo lahko, da so bili od leta 1997 do leta 2001 vojaški izdatki relativno veliki nasproti obdobjem med 2002 ter 2008 (vrhunec je bil zabeležen leta 1998, kjer so obsegali 1444 milijonov dolarjev, kar je predstavljalo 5.4 odstotke celotnega BPD, za več informacij glej Tabelo 4.1 ter 4.2). Glede na pomembnost nafte kot vir financiranja tako države kot same oblasti lahko trdimo, da je ključni vir zagotavljanja finančnih sredstev za oborožene sile (Stockholm International Peace Research Institute 2015).

Tabela 4.1: Prikaz vojaških izdatkov v milijonih dolarjev (m\$) na podlagi vrednosti dolarja leta 2014 ter prikaz odstotkov BDP Libije, ki ga omenjeni izdatki predstavljajo med letom 1997 ter 2002.

Leto	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Izdatki (m\$)	1251 m\$	1443 m\$	1153 m\$	1085 m\$	819 m\$	452 m\$
% BDP	4,1%	5,3%	3,8%	3,1%	2,7%	2,2%

Vir: Stockholm International Peace Research Institute (2015).

Tabela 4.2: Prikaz vojaških izdatkov v milijonih dolarjev (m\$) na podlagi vrednosti dolarja leta 2014 ter prikaz odstotkov BDP Libije, ki ga omenjeni izdatki predstavljajo med letom 2003 ter 2008.

Leto	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Izdatki v m\$	541 m\$	685 m\$	690 m\$	614 m\$	639 m\$	1100 m\$
% BDP	1,9%	1,9%	1,4%	1,0%	0,9%	1,20%

Vir: Stockholm International Peace Research Institute (2015).

Drugo obdobje, ki nas zanima za našo analizo je državljanska vojna leta 2011 ter njen razplet. V tem obdobju je razvidno, da je nafta igrala vlogo vira za katerega so se borili številne strani z namenom pridobitve ali prekinitve financiranja preko omenjenega vira. V času državljanske vojne je nafta predstavljala ključni vir financiranja Gadafijev sil zato so bila nahajališča redna tarča upornikov. Primeri kot so hudi boji za Zawiyo ali Brega ter Ras Lanuf rafinerije so dokaz

za to trditev (BBC News 2011; Lobban in Dalton 2014, 110–111). Na drugi strani so številni kritiki označili zunanje vmešavanje ZDA, Francije ter Velike Britanije kot proces za zagotovitev oziroma dostop do cenejše nafte ali oblasti, ki bi bila bolj naklonjena omenjenim državam. Svoj kritiko temeljijo na dejstvih, da je Libija po letu 2004 normaliziral odnose z mednarodno skupnostjo, pri samem posredovanju so povsem izključili Afriško unijo, ki naj bi po nekaterih mnenjih lahko imela glavno vlogo pri reševanju konflikta. Hkrati naj bi ZDA preko Savdske Arabije oborožila upornike v Bengaziju ne glede na to, da so nekatera gibanja bila povezana oziroma so bile teroristične organizacije. Poudarja se tudi dejstvo, da je posredovanje služilo kot namen izboljšanja slabega ekonomskega stanja doma za ZDA, Francijo ter Veliko Britanijo ter za zagotovitev finančnih sredstev za bližajoče se volitve leta 2012 (Lobban in Dalton 2014, 123; Okechukwu 2011, 846–863).

Tudi po uspešni odstranitvi Gadafija iz oblasti ni prišlo do enotne Libije, ki je trenutno razdeljena na številne frakcije, hkrati pa nafta ni izgubila na pomenu. Trenutna oblast si prizadeva za povečanje pridelave ter izvoza količine nafte vendar se sooča z situacijo, kjer različna uporniška gibanja z oboroženo silo zavzemajo pomembna pristanišča ter rafinerije z namenom zagotovitve vira financiranja (primer zavzetja naftnega tankerja s strani upornikov iz Cyrenacie), ali pa kot orodje za izsiljevanje trenutne oblasti (The Telegraph 2014; Warfalli 2014).

4.2 Venezuela

Zaradi prisotnosti številnih državnih udarov ter revolucij v zgodovini Venezuele se je naša analiza osredotočila na obdobje med letom 1973 ter 2013. Dva pomembna dogodka v zgodovini Venezuele leta 1973 sta bila izvolitev predsednika Carlosa Andrésa Pereza (nadaljevanje tradicije demokratičnih volitev v začetku leta 1960 po uspešni odpravi vojaške diktature) ter naftna kriza, ki je povzročila poskok v ceni nafte. To je omogočilo na novo izvoljenemu predsedniku zagotoviti večji družbeni ter gospodarski razvoj Venezuele. Problemi so nastali v sredini osemdesetih ko se je cena nafte občutno znižala, kar je posledično povzročilo družbeno ter gospodarske stisko. Demonstracije ter upori leta 1998 proti varčevalnim ukrepom predsednika Pereza ter dva neuspela poskusa državnega udara s strani Hugo Chaveza in Revolucionarnega bolivarskega gibanja so bile posledica nezadovoljstva z trenutno oblastjo. Leta 1998 je Hugo Chavez uspešno prevzel oblast, ko je bil izvoljen za predsednika. Po svoji izvolitvi

je izpeljal Bolivarsko revolucijo, ki je vsebovala številne politične, gospodarske ter družbene reforme za izboljšanje stanja v državi. Zaradi teh dejanj je bil dovolj priljubljen, da mu je uspelo obstati na oblasti vse do leta 2013, ko je umrl zaradi raka (leta 2002 je prišlo do državnega udara proti Hugo Chavezu, ki je bil zajet vendar so ga njegovi podporniki uspešno vrnili na oblast). Našo analizo smo razdelili na dva obdobja in sicer od leta 1973 do leta 1998 ter drugo obdobje, ki je analiziralo predsedovanje Hugo Chavezu in Bolivarsko revolucijo (Flashpoints 2015; Haggerty 1990, 1. pogl.; History World 2015).

Nafta je v obeh obdobjih igrala zelo specifično vlogo v političnem, družbenem ter gospodarskim razvoju Venezuele. Kot smo že vzpostavili je naftna kriza leta 1973 močno povečala prodajno ceno. To je dalo trenutni oblasti dovolj zagona, da je do leta 1975 nacionalizirala celotno naftno industrijo pod podjetjem Petroleos de Venezuela. To je prineslo oblasti neposreden vir financiranja ter monopolistični nadzor nad to industrijo. Od leta 1972 do leta 1974 je bilo ocenjeno, da se je zaslužek z izvozom nafte za oblast početveril in je prinesel dodatnih 6 milijard dolarjev (Haggerty 1990, 1. pogl.; Wilpert 2003). Ta odraz je viden tudi v rasti BDP saj je ta leta 1972 znašala približno 15 milijard dolarjev (gledano na trenutno vrednost dolarja) nasproti letu 1975 kjer je znašala približno 29 milijard dolarjev. Istega leta naj bi izvoz nafte predstavljal 80 odstotkov celotnega nacionalnega izvoza in tretjino BPD Venezuele. Centralizacija naftne industrije v Venezueli nasproti številnim primerom, je imela dokaj pozitivne učinke vse do leta 1985. Veliko raziskovalcev trdi, da je prav politika vključevanja prebivalstva v ugodnosti prodaje nafte zagotovila podporo ter zmanjšala odpor proti trenutni oblasti. Oblasti si je aktivno prizadevala k prepričevanju prebivalstva, da dela in sodeluje v naftni industriji. Pozitivni trend ni trajal dolgo, saj je zaradi stalnega padanja cene nafte v osemdesetih to povzročilo negativno rast BDP (leta 1984 je BDP znašal približno 78.5 milijard dolarjev leta 1985 pa se je znižal na približno 56 milijard dolarjev) ter gospodarsko in družbeno stisko. Problem premajhne ekonomske raznolikosti, ki smo jo obravnavali v teoriji prekletstva virov je jasno videna na primeru Venezuele in njene prevelike odvisnosti od naftne industrije poleg problema korupcije vlade Pereza. Ta je bil odstranjen leta 1992 s strani ustavnega sodišča zaradi izmika 15 milijonov dolarjev v privatne namene. Posledica nezadovoljstva so bile videne v uporu leta 1989 (kjer je bilo ubitih od 200 do 3000 protestnikov) ter dveh neuspešnih državnih udarov leta 1992 (The Economist 2013; Flashpoints 2015; Grainger 2011; Haggerty 1990, 1. pogl.; Trading Economics 2015; Wilpert 2003).

Družbeni nemiri in gospodarska kriza je omogočila Hugo Chavezu zmago na volitvah za predsednika leta 1998. Takoj po zmagi je napovedal Bolivarsko revolucijo, sklop programov in reform za izboljšanje gospodarskih ter družbenih razmer (vse do leta 2003 je bila rast BDP pozitivna). Glavni vir za doseg cilja je bila nafta, nadzor nad tem virom si je Chavez zagotovil z ponovno nacionalizacijo naftne industrije in zamenjavo ključnih oseb znotraj državnega podjetja Petroleos de Venezuela, poleg postavitve vojaških oficirjev na nekatera administrativna mesta v javnem sektorju. Hkrati je uspel spremeniti ustavo, ki je na novo dovoljevala neomejeno število kandidatur za predsednika (Flashpoints 2015; History World 2015; Trading Economics 2015; Wilpert 2003).

V obdobju oblasti Hugo Chavez je imela nafta še dve vidni vlogi. Zasluzki z prodajo nafte so Chavezu omogočili izvajanje zunanje podpore določenim akterjem za uresničevanje političnih ali ideoloških motivov. Najbolj sporen primer je začasna finančna ter uradna podpora (po nekaterih podatkih naj bi znašala najmanj 300 milijonov dolarjev) za uporniško gibanje Revolucionarnih oboroženih sil Kolumbije (gre za gibanje v Kolumbiji, ki za doseg svojih ciljev uporablja tudi teroristična dejanja). Strokovnjaki razlagajo to podporo, kot sredstvo za doseg cilja destabilizacije Kolumbije, ki jo Chavez obravnava kot veliko zaveznico ZDA, saj je proti njeni globalni politiki in dejanjih javno velikokrat izrazil nasprotovanje (Deas 2011; Padgett 2008; USA Today 2008). Drugi vpliv nafte se vidi na rasti izdatkov namenjenih za oborožene sile Venezuele v času vladanja Chavez. Podatki s strani Stockholmskega inštituta za mir in varnost so pokazali da med letoma 1999 in 2001 ter letom 2003 do 2012 je bilo zabeležena rast vojaških izdatkov (za več informacij glej Tabelo 4.3 in 4.4) vendar naj bi bila ta vzporedna z rastjo BDP in naj ne bi nikoli preseгла 2 odstotkov celotnega BDP zato ne moremo govoriti o veliki militarizaciji povzročeni s strani nafte. Glede na pomembnost nafte za gospodarstvo Venezuele lahko trdimo, da je bila glavni vir za zagotavljanje sredstev oboroženim silam (Stockholm International Peace Research Institute 2015).

Tabela 4.3: Prikaz vojaških izdatkov v milijonih dolarjev (m\$) na podlagi vrednosti dolarja leta 2014 ter prikaz odstotkov BDP Venezuele, ki ga omenjeni izdatki predstavljajo med letom 1999 ter 2005.

Leto	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Izdatki (m\$)	1408 m\$	1788 m\$	1911 m\$	1071 m\$	987 m\$	1448 m\$	2053 m\$
% BDP	1,4%	1,5%	1,6%	1,2%	1,2%	1,3%	1,4%

Vir: Stockholm International Peace Research Institute (2015).

Tabela 4.4: Prikaz vojaških izdatkov v milijonih dolarjev (m\$) na podlagi vrednosti dolarja leta 2014 ter prikaz odstotkov BDP Venezuele, ki ga omenjeni izdatki predstavljajo med letom 2006 ter 2012.

Leto	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Izdatki (m\$)	2997 m\$	2970 m\$	4325 m\$	4020 m\$	3362 m\$	2384 m\$	4965 m\$
% BDP	1,6%	1,3%	1,4%	1,2%	0,9%	0,8%	1,3%

Vir: Stockholm International Peace Research Institute (2015).

Na meddržavni ravni v obeh obravnavanih obdobjih lahko omenimo dva konflikta, kjer je nafta igrala vlogo. Prvi konflikt se nanaša na obmejni spor z Gvajano v regiji Essequibo za katero obe državi trdita da spada pod njeno oblast. Omenjena regija predstavlja strateško pomembnost za obe državi zaradi bogatega nahajališča tako nafte kot drugih mineralov. Korenine konflikta lahko zasledimo že leta 1840 zaradi kolonialne razdelitve območij s strani Španije ter Velike Britanije. Od leta 1973 dalje je območje priča konfliktov majhne intenzitete (lokalni upori, diplomatski konflikti, razkazovanje vojaške moči), ki nikoli niso prešli v neposreden vojaški spopad med obema državama, vendar pa vprašanje nadzora regije ostaja še vedno nerešeno (Davies 2002, 2–11; Ellsworth 2012; Global Policy Forum 2000). Drugi konflikt, ki ga omenjamo je incident v Venezuelskem zalivu leta 1987, ko je kolumbijska fregata zaplula na območje, ki je objekt spora obeh držav. To dejanje je povzročilo diplomatski konflikt ter vojaški odziv oboroženih sil Venezuele v obliki mobilizacije v bližini območja, vendar ni prišlo do neposrednega spopada, saj je fregata zapustila območje. Od leta 1990 so se spori glede omenjenega območja umirili in so trenutno v mirujočem stanju. Venezuelski zaliv predstavlja strateško pomembnost za obe državi zaradi nahajališča nafte na morskem dnu ter prometnih poti (Guo 2012, 42–43).

4.3 Angola

Časovno obdobje, ki nas je zanimalo za našo analizo je druga polovica 27 letne državljanske vojne v Angoli, ki se je pričela leta 1975 ter končala leta 2002. Vojna je po nekaterih raziskavah povzročila osemsto tisoč žrtev ter štiri milijone razseljenih oseb (Political Economy Research Institute 2012). Leta 1975 po 14 letni vojni, Angola razglasi neodvisnost izpod kolonialne oblasti Portugalske (zaradi državnega udara v Portugalski je bila kolonialna oblast prisiljena zapustiti Angolo). Po razglasitvi neodvisnosti so bili na oblasti prisotni trije politični akterji in sicer Ljudsko gibanje za osvoboditev Angole (por. Movimento Popular de Libertação de Angola, MPLA), Nacionalna unija za popolno neodvisnost Angole (por. União Nacional para a Independência Total de Angola, UNITA) ter Nacionalna fronta za osvoboditev Angole (por.

Frente Nacional de Libertação de Angola, FNLA). Vsa tri gibanja so leta 1975 sprejela sporazum Alvor s katerim so se zavezala za skupno tranzicijo k demokratični oblasti ter vzpostavitvi nacionalnih oboroženih sil. Že istega leta so se pokazale velike politične ter ideološke razlike med gibanji, kar je privedlo do neposrednega oboroženega konflikta in začetku državljanske vojne. Prvo obdobje državljanske vojne med letoma 1975 ter 1991 ima vse karakteristike hladne vojne. Na eni strani imamo socialistično usmerjeno gibanje MPLA, ki je z pomočjo SZ ter Kube prevzelo nadzor nad prestolnico ter večino ozemlja Angole. Na drugi strani sta gibanji UNITA ter FNLA (nadzirali sta predvsem ruralna ter odmaknjena območja) uživali podpora ZDA, Francije ter Južne Afrike. Obdobje med letoma 1991 ter 2002 so zaznamovali dogodki, ki so spremenili trend konflikta. Leta 1991 je prišlo do zahtev ter dejanskega umika tujih sil Kube kot Južne Afrike, ki so aktivno sodelovale v državljanski vojni. Sporazum Bicesse je privedel do začasnega premirja in prvih volitev na katerih je z 49 odstotki glasov zmagal Jose dos Santos, kandidat MPLA. Njegov nasprotnik Jonas Savimbi kandidat UNITA je rezultat volitev označil kot prevaro, kar je povzročilo ponovne spopade med MPLA ter UNITA. Državljska vojna se je zaključila leta 2002 z smrtjo Savimbija, kar je privedlo do mirovnih pogovorov in priznanjem UNITA kot politične stranke (Black.Past.org 2015; Gonzales 2010, 63–64; Political Economy Research Institute 2012).

Ker lahko hladno vojno v obdobju med letoma 1975 ter 1991 označimo kot glavni katalizator konflikta (financiranje gibanj s strani velesil), smo našo študijo države opravili v obdobju med letoma 1991 ter 2002. Ker je nafta igrala poglobitno vlogo v primeru MPLA in njenega financiranja nasproti UNITA, ki se je financirala z diamanti smo našo raziskavo osredotočili na MPLA. Kot smo že vzpostavili v kratkem pregledu državljanske vojne, nafta ni igrala ključne vloge pri nastanku konflikta, saj je imel ta ideološke ter politične vzroke. Močna povezava nafte z konfliktom je opažena leta 1990 dalje. V obdobju med letom 1990 ter 1998 naj bi letni državni zaslužek (oblast je izvajala MPLA ter njen kandidat Jose dos Santos, tekom naše analize enačimo oba z oblastjo, vlado ali režimom) z nafto znašal med 1.8 ter 3 milijard dolarjev. Da omenjene številke postavimo v kontekst lahko omenimo raziskavo Svetovne banke, ki je ocenila BDP Angole leta 1991 na približno 12 milijard dolarjev, leta 1992 na približno 5.7 milijard dolarjev ter leta 1998 približno 6.4 milijard dolarjev (gledano na trenutno vrednost dolarja, za več podatkov glej Tabelo 4.5 ter 4.6). Raziskave so ocenile, da je v tem obdobju izvoz nafte predstavljal, kar 90 odstotkov celotnega nacionalnega izvoza Angole. Podatki med letoma 1993

ter 1998 so pokazali, da je zaslužek povezan z nafto predstavljal 87 odstotkov celotnega proračuna MPLA, prav zaradi tega dejstva so bila območja z nafto ena od glavnih tarč napadov s strani UNITA (Custers 2002, 2; Reno 2000, 200; Gonzales 2010, 65; The World Bank 2015).

Tabela 4.5: Prikaz celotnega BDP v milijardah dolarjev (mi\$) ter BDP na prebivalca za Angolo med letom 1991 ter 1996 v trenutni vrednosti dolarja.

Leto	1991	1992	1993	1994	1995	1996
BDP (mi)	12,194 mi\$	5,779 mi\$	5,286 mi\$	4,059 mi\$	5,040 mi\$	7,527 mi\$
BDP na prebivalca	1,144.7 \$	525.3 \$	464.8 \$	345.7 \$	416.3 \$	604.4 \$

Vir: The World Bank (2015).

Tabela 4.6: Prikaz celotnega BDP v milijardah dolarjev (mi\$) ter BDP na prebivalca za Angolo med letom 1997 ter 2002 v trenutni vrednosti dolarja.

Leto	1997	1998	1999	2000	2001	2002
BDP (mi\$)	7,648 mi\$	6,445 mi\$	6,153 mi\$	9,130 mi\$	8,936 mi\$	12,497 mi\$
BDP na prebivalca	597.9 \$	490.6 \$	455.4 \$	655.6 \$	621.2 \$	839.5 \$

Vir: The World Bank (2015).

Financiranje z nafto je potekalo v večini skozi na novoustanovljeno nacionalno firmo Sonangal, kateri je oblast podelila monopolno pravico pri izdajanju koncesij glede črpanja nafte. Tudi v primeru tujih podjetij je dovoljenje za ekstrakcijo nafte prišlo s strani podjetja Sonangal, ki je v zameno za dovoljenje dobivalo določen delež pridobljene nafte. Omenjeno podjetje je bilo v času vojne izključno povezano z oblastjo ter MPLA, ki si je s tem zagotavljala priliv finančnih sredstev. V času konflikta je prisotno tudi vmešavanje zunanjega akterja, predvsem v primeru bonusov plačanih s strani tujih podjetij v zameno za iskanje ter ekstrakcijo nafte na območjih, kjer se je predvidevala velika količina tega naravnega vira. Ti bonusi naj bi neposredno oblasti prinesli kar 900 milijon dolarjev, večino teh naj bi po trditvah Global Witnessa bili uporabljeni za dobavo orožja (Custers 2002, 5–6; Reno 2000, 225).

Omeniti je treba, da so med številnimi ponudniki bila izbrana podjetja, ki so bila povezana z mednarodno trgovino z orožjem in sicer Prodev, Falcon Oil ter Naphta. Primer Falcon Oil je dobil veliko pozornosti zaradi razkritja ilegalnih orožarskih poslov, ki so vključevali zamenjavo orožja za nafto med takratno oblastjo Angole ter direktorjem Pierrom Falcone. V letu 1993 ter 1994 naj bi ti posli, ki so vsebovali pridobitev ruske vojaške opreme obsegali 610 do 790

milijonov dolarjev vrednosti, poleg tega naj bi bili v času teh poslov podkupljeni številni francoski ter angolski uradniki (Custers 2002, 6–7; Global Policy Forum 1999; Human Rights Watch 2001; The Economist 2008).

Iz omenjenih podatkov lahko izpeljemo logični sklep, da je nafta predstavljala glavni vir financiranja oboroženih sil MPLA in s tem neposredno vplivala na konflikt v drugi polovici državljanske vojne. To dejstvo lahko podpremo tudi z podatki o deležu BDP ter drugih finančnih sredstev, ki so bila namenjena za pridobitev orožja s strani oblasti z MPLA na čelu. Raziskave so pokazale, da je v obdobju med letoma 1996 ter 1998 proračun za oborožene sile Angole znašal približno 18 odstotkov celotnega BDP-ja. Nekateri raziskovalci trdijo tudi, da je bilo prisotnih vsaj še 18 odstotkov več izdatkov, kot trdijo uradne številke. Mednarodni inštitut za strateške študije je ocenili orožarske posle s strani MPLA v letu 1995 ter 1996 v vrednosti 850 milijonov dolarjev. Poročanja iz Rusije govorijo, da je v letu 1998 trgovina z orožjem med obema državama znašala 1 milijardo dolarjev v obliki tovornjakov, vojaških letal, streliva, osebnega orožja ter tankov T-55. Leta 2000 naj bi bil sklenjen tudi dogovor z Slovaško, ki naj bi vseboval neposredno menjavo nafte z vojaško opremo (Custers 2002, 6; Gonzales 2010, 65).

Vzpostavili smo torej povezavo nafte s financiranjem konflikta in oboroženih sil na podlagi monopolizacije nadzora tega vira s strani MPLA ter njene oblasti. Na drugi strani so prisotni še številni drugi elementi teorije konflikta za naravne vire, ki se nanašajo na nekatere dogodke v državljanski vojni. Krivdo za nizko gospodarsko rast ter BDP na prebivalca v času konflikta (v nekaterih primerih negativna rast, glej Tabelo 4.5 ter 4.6) in zelo slabi oceni človeškega razvoja podani s strani Human Development Index (Ocena raziskav človeškega razvoja za leto 2000 je znašala 0.377, kar uvrsti Angolo med države, ki se nahajajo na najnižji kategoriji človeškega razvoja. Povprečna ocena človeškega razvoja za celotni svet je v letu 2000 znašala 0.639. Ocena človeškega razvoja je sestavljena iz kombinacij ocen dobe življenja, izobraževanja ter življenjskega standarda) lahko deloma pripišemo avtoritativni oblasti vendar je poglavitni vzrok za to situacijo sama državljanska vojna (Human Development Reports 2015). Korupcija znotraj vlade se vidi predvsem v specifičnih primerih. Poleg ilegalnih orožarskih poslov je veliko denarja pridobljenega z prodajo nafte izginilo v privatne žepe v času konflikta. Eden od znanih primerov je poročilo Mednarodnega denarnega sklada ki je obravnavalo izginotje 1.5 milijarde dolarjev od prodaje nafte leta 2000, kar je predstavljalo kar tretjino celotnega prihodka

povezanega z nafto. Omenjena sredstva naj se bi razgubila v privatne žepe preko podjetja Sonangal ter same oblasti (Global Witness 2001). Taka dejanja so zaradi šibkih državotvornih institucij predstavljala manj zmožnosti za zagotavljanje gospodarskega in socialnega razvoja. To lahko podpremo z dejstvom, da je oblast izključila določene etnične skupine ter območja iz razvoja, ugodnosti ter participacije v vladanju zaradi njihove oddaljenosti od centra oblasti ali nahajališč nafte, kar je povzročilo večji odpor ter podporo nasprotnikom režima. Tekom državljanske vojne je bila avtoritativna oblast obtožena številnih krutih dejanj, ki so vključevala kršitev človekovih pravic ter humanitarnega prava. Kot primer omenimo dejanja pripadnikov ter podpornikov MPLA, ki so napadali ter usmrtili številne politične podpornike UNITA med letom 1992 ter 1993 (Gonzales 2010, 64–65; National Society for Human Rights Namibia 2000, 9).

4.4 Irak

Časovno obdobje, ki smo ga analizirali v Iraku se nahaja med letom 1979 ter 2011. Leta 1979 Sadam Husein prevzame nadzor nad državo, ko postane predsednik Sveta revolucionarnega poveljstva, ki je v tem obdobju izvajal izvršno vejo znotraj države. Omenjeni Svet se je vzpostavil leta 1968 z državnim udarom z Ahmedom Hassanom na čelu. Drugi pomembni dogodek, ki je zaznamoval zgodovino Iraka je islamska revolucija v Iranu leta 1979, ki je na oblast postavila ajatola Homeinija. Zaradi rivalskih teženj med obema državama se je leta 1980 začela Iransko-iraška vojna, ko je Irak neposredno napadel Iran. Leta 1982 je Iran uspešno izgnal vse iraške enote iz svojega ozemlja in sledila je vojna slabljenja obeh strani (ang. war of attrition), saj Iran ni sprejel ponudbo premirja s strani Iraka. Premirje med obema državama je bilo razglašeno leta 1988 vendar so bile posledice vojne občutne, saj naj bi terjala od pol do milijon in pol žrtev poleg velike materialne škode, kar je oslabilo obe državi. Kmalu zatem je leta 1990 Irak napadel in zavzel Kuvajt, kar je privedlo do mednarodnega odziva z ZDA na čelu, ki so z vojaškim posredovanjem (Zalivska vojna) do leta 1991 porazile vse iraške sile v Kuvajtu. Kmalu zatem so zavezniške enote prodrle znotraj ozemlja Iraka, kar je prisililo Sadama Huseina k podpisu premirja ter sprejetju vse resolucij podanih s strani OZN. Sadam Husein se je ohranjal na moči vse do leta 2003, ko ga je koalicija držav pod vodstvom ZDA z vojaškim posredovanjem uspešno odstranila iz položaja. Sprememba oblasti v Iraku ni prinesla enotnosti, saj se je med samo prisotnostjo vojaških enot ZDA vse do leta 2011 (kjer so se decembra ZDA uradno umaknile iz Iraka) še vedno izvajalo sektaško nasilje ter spopadi med različnimi uporniškimi skupinami (Anderson in Stansfield 2004, 6–32; BBC Home 1991; BBC News 2015;

Hardy 2005; Zeidel 2013). Irak naj bi po raziskavah posredoval druga največja nahajališča nafte na svetu (120 milijard sodov nafte, nekateri predvidevajo tudi do 220 milijard sodov nafte). Prav zaradi tega dejstva, je nafta predstavljala glavni vir gospodarstva za Irak. V letu 1980 tik pred začetkom Iransko-iraške vojne je BDP Iraka znašal približno 53.4 milijard dolarjev (ocena podana v trenutni vrednosti dolarja), zaslužek oziroma razlika med vrednostjo proizvodnje surove nafte glede na svetovno ceno ter celotni stroški proizvodnje (ang. oil rent) je znašala približno 64.4 odstotka celotnega BDP Iraka, kar predstavlja približno 32 milijard dolarjev. Leta 1989 je surova nafta zasedala prvo mesto pri izvozu dobrin, drugo mesto je zasedalo kurilno olje na tretjem mestu pa je bilo plinsko olje. Pomembnost nafte za gospodarstvo Iraka se je ohranjala v nadaljnjih letih, nizki padci ter nihanja prisotni tako pri BPD kot zaslužku z nafto lahko pripišemo obema vojnoma ter sankcijam podanim s strani OZN (za več informacij glej Tabelo 4.7 ter 4.8). Z nacionalizacijo naftne industrije leta 1972 je Sadam Husein po prevzemu oblasti imel na razpolago centraliziran vir, ki mu je zagotavljal finančna sredstva. Z pomočjo teh sredstev je Sadam Husein izvajal absolutno oblast znotraj države in kruto zatrl vse upore ali proteste proti njemu. To je predvsem vidno v krutih napadih na Kurde v času kurdskega upora leta 1988 (Kurdi so znotraj Iraka predstavljali od 15 do 20 odstotkov celotnega prebivalstva) tudi z kemičnim orožjem, kar naj bi povzročilo približno 189 tisoč žrtev. Hkrati se je po dveh neuspešnih vojnah uspel obdržati na oblasti, kar nekateri analitiki pripisujejo dejstvu, da je nafta igrala pomembno vlogo tako za izvajanje Sadamove moči kot za interese tujih držav (Sanford 2003, 17–34; The World Bank 2015).

Tabela 4.7: Prikaz celotnega BDP v milijardah dolarjev (mi\$) ter delež naftne rente v primerjavi z BDP za Irak med letom 1980 ter 1985 v trenutni vrednosti dolarja.

Leto	1980	1981	1982	1983	1984	1985
BDP (mi\$)	53,406 mi\$	38,425 mi\$	42,595 mi\$	40,595 mi\$	46,809 mi\$	48,292 mi\$
Naftna renta (% BDP)	64,40%	28,70%	26,10%	24,30%	24%	26,10%

Vir: The World Bank (2015).

Tabela 4.8: Prikaz celotnega BDP v milijardah dolarjev (mi\$) ter delež naftne rente v primerjavi z BDP za Irak med letom 1986 ter 1990 v trenutni vrednosti dolarja.

Leto	1986	1987	1988	1989	1990
BDP (mi\$)	47,134 mi\$	56,618 mi\$	62,512 mi\$	65,650 mi\$	179,911 mi\$
Naftna renta (% BDP)	15,30%	21,10%	19,20%	23,60%	8,70%

Vir: The World Bank (2015).

Nafta ni bila poglobitni element, ki je privedel do Iransko-iraške vojne vendar je v samem konfliktu igrala pomembno vlogo za obe strani. Kot smo že vzpostavili je bil glavni vir, ki je poganjal gospodarstvo Iraka nafta, kar je posledično pomenilo, da so sredstva namenjena za oborožene sile prihajale iz prihodkov od prodaje nafte. Ko se je leta 1982 vojna preusmerila v fazo oslavljenja sovražnika z številnimi napadi preko meje na obeh straneh, je naftna infrastruktura predstavljala glavno tarčo napadov. Od leta 1984 do 1988 so potekale tako imenovane vojne naftnih tankerjev (ang. tanker wars), kjer je šlo za strategijo uničevanja naftnih tankerjev z namenom oslabitve gospodarske moči nasprotnika. Prva uporaba te strategije je bila s strani Iraka leta 1984, ko je napadel iranske tankerje in pomembno pristanišče na otoku Kharg. Povračilni ukrepi Irana so vključevali napad na iraške tankerje, ki so pluli iz Kuvajta ter vse ostale tankerje držav, ki so podpirale Irak. V primeru Iraka, ki je leta 1980 proizvajal približno 3.4 milijone sodov nafte na dan se je proizvodnja leta 1981 znižala na 0.8 milijonov sodov nafte na dan. Prav to leto zaznamuje tudi zelo velik padec BDP in naftne rente (za več informacij glej Tabela 4.7). Irak je proizvodnjo nafte povrnil na 2.9 milijonov sodov nafte na dan šele leta 1989. Posledica oslavljenja trgovine z nafto ter sama vojna je privedla do hudih gospodarskih težav za Irak ter zunanje dolga, ki je znašal 100 milijard dolarjev. Hkrati je padec proizvodnje nafte tako v Iranu kot Iraku med vojno povzročil znižanje svetovne proizvodnje za deset odstotkov in posledično povečanje prodajne cene nafte (BBC News 2008; Pointon 2002; Sanford 2003, 18; Zeidel 2013).

V primeru invazije Iraka na Kuvajt lahko najdemo povezavo konflikta s samo nafto. Po koncu Iransko-iraške vojne se je Irak soočal z gospodarsko krizo in velikim zunanjim dolgom. Z realističnim pristopom lahko pripišemo glavni vzrok za nastanek konflikta zaradi želji po gospodarskem okrevanju (pri invaziji na Kuvajt so prisotni tudi drugi elementi, kot na primer nezadovoljstvo z mejami podanimi s strani kolonialnih sil pred osamosvojitvijo). To je vidno predvsem na dejstvu, da bi si Irak z zavzetjem velikega bogastva Kuvajta ekonomsko delno opomogel (leta 1990 je BDP Kuvajta znašal približno 18.5 milijard dolarjev kar je relativno veliko za državo z dvema milijonoma prebivalcev). Z zavzetjem Kuvajta bi Irak lahko odpisal 10 milijardni dolg do te države. Hkrati je Kuvajt posredoval številna nahajališča nafte poleg dejstva, da bi z njegovim zavzetjem Irak nadziral del Perzijskega zaliva, kar bi izboljšalo trgovanje z nafto in zmanjšalo njegovo odvisnost od tujega transporta. Prav nafta je bila videna kot ključni element, s katero si bi Irak opomogel. Z posredovanjem ZDA in koalicije držav so bile Iraške

enote poražene in v kombinaciji s sankcijami OZN, ki so prizadele tudi naftni izvoz se je Irak soočal z resno gospodarsko in družbeno krizo. Leta 1991 sta Irak in OZN sklenila dogovor nafta za hrano (ang. oil for food program), kjer je 59 odstotkov prihodkov z prodajo nafte (količino ter nadzor nad prodajo je izvajal OZN) bilo namenjeno za nakup humanitarne pomoči, ki je bila namenjena v Irak. Vendar sta v času, ko je iraško prebivalstvo stradalo, Sadam Husein in oblast izkoristila to možnost za lastne interese. Sadam in oblast naj bi z podjetji, ki so sodelovali z Irakom preko programa nafta za hrano za lastne namene izmaknila kar 2.3 milijard dolarjev od programa, ki je do leta 1995 znašal približno 32.6 milijard dolarjev. Omenjeni denar, naj se bi pretakal v Irak skozi račune ustvarjene v tujih bankah po svetu (Hassan 1999, 21; Kuwait Government Online 2013; Lawson 2001, 2–4; Sanford 2003, 16; Sachs 2004; The World Bank 2015).

Vlogo nafte v invaziji na Irak leta 2003 lahko prikažemo predvsem skozi analiz kritikov same invazije. Po mnenju nekaterih kritikov naj bi nafta predstavljala glavni motiv invazije ZDA na Irak, saj se je trditev, da Irak posreduje ter izdeluje orožje za množično uničenje izkazala kot napačna oziroma so bili podatki v veliki meri proizvedeni. Argument v podporo te trditve, se lahko najde v dejstvu, da je Sadam Husein leta 1999 začel z nafto trgovati v evrih, kar naj bi ogrozilo ekonomsko hegemonijo ZDA. Uspešno trgovanje Iraka bi lahko pomenilo, da bi se nekatere druge države odločile za isto pot, kot na primer Venezuela ter Iran, kar bi oslabilo dolar kot globalno valuto. Drugi argument trdi, da je ZDA želela prevzeti neposreden nadzor oziroma vzpostaviti situacijo, ki bi ji prinesla večjo korist pri trgovanju z nafto v primeru Iraka. To je lahko razvidno v dejstvu, da je že septembra 2003 Bush zaprosil Kongres za približno 2.1 milijard dolarjev za obnovo uničene naftne infrastrukture v Iraku. Hkrati naj bi že istega leta ameriško naftno podjetje Halliburton dobilo pogodbo za delovanje v Iraku v vrednosti 900 milijonov dolarjev s strani vlade ZDA. Poleg omenjenega podjetja so številna ostala ameriška podjetja dobila pogodbe za izvajanje del v Iraku predvsem v obnovi uničene infrastrukture. Bush je za nadzor iraške naftne industrije postavil Phila Carolla nekdanjega visokega nadzornika v naftni industriji ZDA. Uvedel je tudi Odredbo 13303, ki je podelila imuniteto naftnim podjetjem za njihove aktivnosti v Iraku oziroma aktivnostmi povezanimi z iraško nafto (Heard 2003; Hiro 2007; Juhasz 2006).

4.5 Iran

Časovno obdobje, ki smo ga analizirali v primeru Irana se nahaja med letom 1979 do leta 1995. Islamska revolucija je leta 1979 odpravila takratno oblast Reza Pahlavija, ki je bil trden zaveznik ZDA. Na oblast je prišel ajatola Homeini, ki je bil izgnan leta 1964 zaradi nasprotovanja takratni oblasti. Po uspešni revoluciji se je istega leta vzpostavila teokratska oblast, ki si je prizadevala za širitev islamske revolucije znotraj ter v sosednje države. Takoj po vzpostavitvi nove oblasti so izbruhnili številni protesti po vsej državi vendar jih je oblast kruto zatrla. Med letom 1979 do leta 1985 naj bi bilo ubitih več kot 8497 nasprotnikov režima. Leta 1981 so iranski mojahedini nasilno poskušali prevzeti oblast vendar poskus ni uspel in posledično so bili poraženi proti močnejšimi oboroženimi silami oblasti (nekateri analitiki govorijo o državljanski vojni). Leta 1979 je skupina študentov zajela talce znotraj ambasade ZDA, kar je močno poslabšalo in zapečatilo odnose med obema državama (talci so bili izpuščeni šele leta 1981). Kombinacija agresivnega širjenja islamske revolucije z sporom glede ozemlja in rivalskim težnjam je privedlo do Iransko-iraške vojne leta 1980, ki je trajala vse do leta 1988. Opustošenje in gospodarska kriza je v večini zaustavila agresivne težnje po širitvi islamske revolucije vendar pa je bil Iran v nadaljnjih letih obtožen podpore številnih terorističnih skupin. Kulminacija teh obtožb so sankcije (glede nafte in trgovanja) leta 1995 podane s strani ZDA proti Iranu (Abrahamian 2008, 155–181; BBC News 2014).

Tako kot v primeru prejšnje oblasti pod vodstvom Reza Pahlavija je nafta za islamistično revolucijo in njeno oblast igrala ključno vlogo kot finančno sredstvo za doseganje ciljev. Zaradi revolucije je v prvotnem letu proizvodnja nafte drastično padla. Leta 1981 se je Iran soočal z gospodarsko krizo, saj je imel na razpolago le še 500 milijonov dolarjev deviznih rezerv potrebnih za uvoz dobrin. Za rešitev krize je Iran ponovno v veliki meri začel izvažati nafto in do leta 1982 je proizvodnja obsegala 2.4 milijonov sodov nafte na dan. Skozi osemdeseta leta je povprečni zaslužek z nafto znašal okoli 15 milijard dolarjev, poudariti pa moramo, da prihodki z nafto niso nikoli dosegli tretjino BDP države, tudi leta 1982 kjer je BDP znašal približno 121 milijard dolarjev nasproti prihodkom z nafto, ki so znašali 19 milijard dolarjev (za več informacij glej Tabelo 4.9 ter 4.10). Nafto v tem primeru obravnavamo kot centraliziran vir oblasti za zagotavljanje neposrednih finančnih sredstev s katerimi je ajatola Homeini konsolidiral svojo moč doma (postavitev teokratske avtoritativne oblasti, odpravo vseh nasprotnikov ali oseb, ki se niso ujemale z ideologijo ter pridobivanje podpore prebivalstva) in imel dovolj sredstev za vojno

proti Iraku ter izvajanju zunanjih dejavnosti v obliki širjenja islamske revolucije in podpori različnih uporniških ter terorističnih skupin. Finančna sredstva pridobljena z nafto so omogočila Iranu v času konflikta ohranjanje številčne vojske, ki je štela 370 tisoč regularnih vojakov, 120 tisoč pripadnikov revolucionarne garde, 200 tisoč prostovoljcev ter približno 5 tisoč pripadnikov paravojaških enot Qods (Abrahamian 2008, 169–186; Colgan 2013, 169–176; The World Bank 2015).

Tabela 4.9: Prikaz celotnega BDP ter prihodkov z prodajo nafte v milijardah dolarjev (mi\$) za Iran med letom 1980 ter 1985 v trenutni vrednosti dolarja.

Leto	1980	1981	1982	1983	1984	1985
BDP (mi\$)	90,041 mi\$	97,086 mi\$	121,527 mi\$	147,223 mi\$	153,067 mi\$	170,673 mi\$
Prihodki z prodajo nafte (mi\$)	13 mi\$	12 mi\$	19 mi\$	19 mi\$	12 mi\$	15 mi\$

Vir: Abrahamian (2008, 175) in The World Bank (2015).

Tabela 4.10: Prikaz celotnega BDP ter prihodkov z prodajo nafte v milijardah dolarjev (mi\$) za Iran med letom 1986 ter 1990 v trenutni vrednosti dolarja.

Leto	1986	1987	1988	1989	1990
BDP (mi\$)	198,775 mi\$	127,852 mi\$	116,306 mi\$	114,003 mi\$	116,035 mi\$
Prihodki z prodajo nafte (mi\$)	6 mi\$	10 mi\$	9 mi\$	10 mi\$	17 mi\$

Vir: Abrahamian (2008, 175) in The World Bank (2015).

Iransko-iraško vojno smo opisali že v primeru Iraka zato smo v nadaljevanju poudarili le nekaj ključnih elementov, ki se nanašajo na Iran. Pred samim začetkom konflikta si je leta 1979 ajatola Homeini ter oblast prizadevala razširiti islamsko revolucijo tudi v Irak. Z religijskimi nagovori so poskušali pridobiti podporo iraških šiitov (najštevilčnejše prebivalstvo v Iraku) z ciljem doseči upor proti Sadamu Huseinu. Hkrati je Iran aktivno podpiral kurdske upore leta 1979, med samo vojno ter tudi po koncu konflikta v Iraku. Podpora je bila tako dolgotrajna, da so v primeru ameriške invazije na Irak leta 2003 bili odkriti dokazi o nahajanju iranskih enot Qods na ozemljih iraških Kurdov med časom same invazije. Iran je izvajal tudi zunanjo podporo uporniških ter terorističnih gibanj v svoji bližini. Iran naj bi podpiral šiitske upornike v Bahrajnu ter upornike v Jemnu. Egipt je večkrat obtožil Iran glede oskrbe muslimanskih skrajnežev z finančnimi sredstvi, orožjem ter usposabljanjem. Tudi v primeru Afganistana naj bi Iran podpiral določene skupine in po nekaterih podatkih naj bi obstajala tudi povezava z Al Kaido. Najbolj znana zunanja podpora Irana pa je v primeru Hezbollah ter Hamas. Za oba akterja, Iran

predstavlja glavni vir financiranja. Hezbollah naj bi letno prejemal 200 milijonov, Hamas pa 30 milijonov dolarjev s strani Irana. Poleg finančnih sredstev naj bi Iran zagotavljal vojaško usposabljanje za oba akterja preko paravojaških enot Qods. Omenjene enote so po nekaterih raziskavah ključna sila Irana za izvajanje terorističnih dejanj po svetu. Qods, ki naj bi imeli svoje centre delovanja znotraj iranskih ambasad so odgovorni za številne napade, kot na primer umor štirih kurdskih predstavnikov demokratične iranske stranke v Berlinu leta 1992. Isto leto naj bi omenjene enote bile odgovorne za bombni napad na izraelsko ambasado v Argentini, leta 1996 pa za napad na skupnost Židov v Buenos Airesu. Financiranje paravojaške enote je pod neposrednim nadzorom predsednika države (Colgan 2013, 175–183; Mauro 2014).

4.6 Sudan

V primeru Sudana se je naša analiza osredotočila na drugo sudansko državljansko vojno od leta 1983 do leta 2005. Ko govorimo o drugi sudanski vojni se moramo zavedati, da je v svojem bistvu nadaljevanje prve sudanske vojne (od leta 1955 do 1972) in predstavlja konflikt med večinsko muslimanskim prebivalstvom na severu ter večinsko krščanskim prebivalstvom na jugu, ki si je prizadevalo za večjo avtonomnost v takratni skupni državi. Zaključek prve sudanske državljanske vojne je prišel leta 1973, ko je takratni predsednik Numeirj (na oblast je prišel z državnim udarom leta 1969) sklenil dogovor z vodji uporniškega gibanja v južnem delu Sudana. Sporazum Addis Ababa je podelil južnemu delu Sudana večjo avtonomijo in pravice. Zaradi korupcije predsednika ter razglasitvijo šeriatskega prava leta 1983 za celotno državo, se je južni del Sudana na čelu z Sudansko ljudsko osvobodilno vojsko (ang. Sudan People's Liberation Army, SPLA) uprl, kar je posledično privedlo do druge državljanske vojne. Državljska vojna, ki je trajala 22 let je terjala približno 2 milijona žrtev in je povzročila humanitarno, politično ter družbeno krizo v državi. Leta 1989 je z državnim udarom na oblast prišel predsednik Al Bashir (v času svojega vladanja je bil obtožen kršitve humanitarnega prava ter podpore terorističnih organizacij), ki je z odstavitvijo predsednika parlamenta leta 1999 prevzel popoln nadzor nad državo. V času konflikta sta tako SPLA kot oborožene sile Sudana ter njeni podporniki zagrešili številne kršitve humanitarnega prava, najbolj znani primer je genocid v Darfurju, kjer so arabske milice z podporo oblasti izvajale etnična čiščenja leta 2003. Konflikt se je končal z pomočjo mednarodne skupnosti leta 2005, kjer je dosežena resolucija vsebovala: prekinitev ognja, šeriatsko pravo samo za severni del Sudana, prihodki z prodajo nafte pravično razdeljeni med obema deloma ter šestletno avtonomijo južnega dela Sudana, ki je postala neodvisna država leta

2011 vendar pa se konflikti ob meji obeh držav (bogata nahajališča nafte) zaradi nejasne razdelitve ozemlja še vedno nadaljuje (BBC News 1998; Hackett 2010; Sudan.net 2011). Odkritje velikih nahajališč nafte v Sudanu s strani Chevrona od leta 1970 do 1980 (podjetje naj bi vložilo okoli 900 milijonov dolarjev sredstev, vendar se je zaradi vojne umaknilo iz države) je pomembno zaznamovalo nadaljnje politične procese. Odkritje novih nahajališč nafte je predstavljalo pomemben gospodarski vir za oblast, saj je bil leta 1972 sprejet akt, ki vsa odkrita nahajališča nafte pripisuje pod lastjo oblasti. Tukaj moramo poudariti dejstvo, da se je velik izvoz nafte začel šele leta 1999 z tujo pomočjo. Velika nahajališča nafte so bila odkrita tudi v južnem delu Sudana predvsem v regiji Bentiu. Ker je sporazum Addis Ababa podelil južnemu Sudanu avtonomne pravice pri upravljanju ter deležu prihodkov od nafte so številni analitiki mnenja, da je poleg širjenja islama to eden od ključnih vzrokov za agresivno vedenje oblasti, ki je z marginalizacijo obrobnih območij ter južnega dela želela prevzeti vse dohodke povezane z nafto. To trditev lahko podpremo z dejstvom, da je bila vsa potrebna infrastruktura za nadaljnjo predelavo nafte (cevovodi, rafinerije ter industrijski obrati) namensko izgrajena v severnem delu Sudana. Zavzetje nahajališč nafte ter izvajanje popolnega nadzora nad prihodki je za oblast predstavljalo pomembno gospodarsko iniciativo, predvsem če upoštevamo BDP pred začetkom državljanske vojne leta 1983, saj je bila rast negativna. Leta 1981 je BDP znašal približno 9.5 milijard dolarjev (gledano na trenutno vrednost dolarja), leta 1982 približno 9.25 milijard dolarjev ter leta 1983 približno 8.5 milijard dolarjev (Grawet in Andrä 2013, 17–24; Patey 2007, 5; The World Bank 2015).

Posledica vseh teh dejanj je nastanek druge državljanske vojne, kjer so regije z nahajališči nafte igrale ključno vlogo. Tako oblast kot SPLA sta uporabljala različne taktike bojevanja na območjih z nafto. Oblast je izvajala napade (uporabljala tudi bombnike ter helikopterje proti civilnem prebivalstvu) na južnih območjih v bližini nahajališč z nafto z namenom zagotovitve nemotenega poteka črpanja, predelave ter prevoza nafte. Omenjeni proces se poglobil kasneje, ko je oblast pridobivala vedno več finančnih sredstev z prodajo nafte, hkrati je oblast različnim arabskim etničnim skupinam podelila pravico ropanja in uničevana drugih etničnih skupin in si je tako zagotovila nadzor nad območjem. Na drugi strani si je SPLA aktivno prizadevala za motenje procesa črpanja nafte s strani oblasti, kar vidimo na številnih primerov napadov na naftno infrastrukturo, kot na primer stalni napadi na cevovode izgrajene septembra leta 1999 le dvajset dni po prvi pošiljki nafte namenjeni v Azijo (Patey 2007, 5–6; Thyne 2007, 10).

Bashir je v obdobju vojne izvajal popolno avtoritativno oblast, saj je leta 1999 napotil vojake in tanke proti parlamentu ter odstavil takratnega predsednika parlamenta. Hkrati je Bashir obtožen številnih dejanj korupcije kot na primer obtožba, ki trdi da je v času razcveta naftne industrije Sudana v tujino izmaknil kar 9 milijard dolarjev (Hackett 2010; Hirsch 2010). Vidna vloga nafte, kot vir zagotavljanja finančnih sredstev namenjenih za oborožene sile oblasti je prisotna v času Bashirjeve vladavine. Z pomočjo treh ključnih tujih naftnih podjetij in sicer Talisman Energija (kanadsko podjetje, leta 2002 zaradi pritiskov s strani ZDA se umakne iz Sudana), Petronas (malezijsko podjetje) ter nacionalno naftno podjetje Kitajske (največji vpliv od vseh treh) si je oblast zagotovila finančna sredstva za vzpostavitev naftne infrastrukture. Omenjena podjetja so s svojim sodelovanjem neposredno omogočila pridobitev finančnih sredstev za oblast z katerimi je financirala svoje oborožene sile v času državljanske vojne ne glede na to, da si je mednarodna skupnost prizadevala za vzpostavitev sankcij proti Sudanu in dejstvu, da je SPLA opozorila vsa tuja podjetja o morebitnih napadih na naftno infrastrukturo. Uspešen izvoz nafte po letu 1999 je imel občuten vpliv na BDP Sudana, saj je iz leta 1999 ko je BDP znašal približno 10.7 milijard dolarjev, zrastel do 12.3 milijard dolarjev leta 2001. Do konca državljanske vojne leta 2005 je BDP znašal kar 26.5 milijard dolarjev (za več informacij glej Tabelo 4.11). Zaradi vedno večjih energijskih potreb je Kitajska z oblastjo Sudana vzpostavila politične, ekonomske ter vojaške odnose in je dolgo časa zavirala vsa prizadevanja v OZN za vzpostavitev političnih ter gospodarskih sankcij proti Sudanu (Patey 2007, 10–13; Sitarek 2001; Thyne 2007, 10).

Tabela 4.11: Prikaz BDP v milijardah dolarjev (mi\$) za Sudan med letom 1999 ter 2005 v trenutni vrednosti dolarja.

Leto	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
BDP (mi\$)	10,682 mi\$	12,257 mi\$	13,183 mi\$	14,803 mi\$	17,646 mi\$	21,457 mi\$	26,525 mi\$

Vir: The World Bank (2015).

Oblast je leta 2001 s pomočjo Kitajske zgradila oziroma dokončala tri tovarne orožja, kar je povečalo vojaško moč Omarja Bashirja, poleg tega pa naj bi Kitajska leta 1996 oblasti prodala balistične rakete tipa SCUD. Od približno 580 milijonov dolarjev letnega zaslužka z prodajo nafte v letu 2001 (nekatero raziskavo omenjano tudi zaslužek v višini dveh milijonov dnevno, z pomočjo tujih podjetij naj se bi zaslužek v naslednjih dveh letih podvojil) naj bi bilo za oborožene sile od omenjenega zneska namenjeno kar 349 milijonov dolarjev. Z finančnimi sredstvi je oblast okrepila svoje oborožene sile predvsem z težkim orožjem ter zračnimi silami

vključno z napadalnimi helikopterji. Zaradi tega so se zračni napadi na upornike ter SPLA občutno povečali. Kanadska raziskava opravljena v letu 1999 je pokazala, da so se nekateri napadalni helikopterji nahajali ter izvajali svoje operacije iz lokacij kjer so bile izgrajene rafinerije in naftni obrati, kar le potrjuje dejstvo, da so območja z nafto igrala ključno vlogo pri samem konfliktu. Oblast si je prizadevala za ohranjanje nadzora nad njimi vse do konca konflikta leta 2005, kjer je mirovni sporazum pripisal pravice Južnega Sudana do deleža prihodkov iz prodaje nafte (Gonzales 2010, 73–75; Omondi 2001; World Tribune 2001).

5 ZAKLJUČEK

Tekom diplomskega dela smo opravili študijo primerov šestih držav (Angola, Irak, Iran, Libija, Sudan ter Venezuela), ki so izpolnjevale ključni kriterij in sicer, da omenjene države posredujejo nahajališča nafte. Z pomočjo teorije petro agresije smo analiziral predvsem meddržavne konflikte ter revolucionarno oblast. Sklop teorij iz koncepta konflikt za naravne vire je služil predvsem pri razlagi notranjih konfliktov ter vlogi naravnega vira za državo oziroma konflikt. Cilj diplomskega dela je bil prikazati povezavo nafte s konfliktom ter prisotne elemente. V izhodišču smo si postavili naslednje raziskovalno vprašanje: *kateri so ključni elementi, ki privedejo do notranjega, meddržavnega ali mednarodnega konflikta v primeru držav bogatimi z nahajališči nafte?* Skozi analizo našega diplomskega dela lahko preko revolucionarne oblasti in nafte neposredno vzpostavimo elemente, ki naj bi povzročili oziroma so imeli vlogo v konfliktu. V primeru revolucionarne oblasti so prisotni naslednji elementi: avtoritativnost, agresivnost, ideologija ter korupcija. Pri nafti smo izpeljali naslednje elemente: družbena ter gospodarska odvisnost od nafte, nafta kot vzrok za nastanek ali vir financiranja notranjega, meddržavnega konflikta in zunanjih dejavnosti ter vmešavanje ali vpliv zunanjih akterjev zaradi nafte (za več informacij glej Tabela 5.1).

Tabela 5.1: Prikaz elementov, ki so povzročili ali ohranjali konflikt za vse analizirane države.

	Avtoritativnost	Agresija	Ideologija	Korupcija	Družbena ter gospodarska odvisnost od nafte	Vloga nafte v konfliktu	Zunanji vpliv
Angola	Močna	Kršitev humanitarnega prava ter človekovih pravic	Ideološke razlike povzročitelj državljanske vojne (hladna vojna katalizator konflikta)	Prisotna	Velika odvisnost (od leta 1991 do 1998 izvoz nafte predstavlja 80% BDP, marginalizacija območij brez nahajališč nafte)	Konfliktni vir v drugi polovici državljanske vojne	Vmešavanje tujih podjetij v času državljanske vojne
Irak	Močna	Prvotni agresor v dveh vojnah, kruto obračunavanje z notranjimi upori (Kurdi)	Želja po regionalni hegemoniji (rivalstvo z Iranom, invazija Kuvajta)	Prisotna	Velika odvisnost (po letu 1991 glavni element okrevanja države z programom nafte za hrano)	Financiranje Iransko-iraške vojne, zavzetje nahajališč nafte eden od razlogov za invazijo na Kuvajt	Nafta morebitni primarni ali sekundarni cilj ZDA pri invaziji na Irak
Iran	Močna	Agresivna širitev islamske revolucije, kruto obračunavanje z nasprotniki	Ekstremni primer ideologije kot vodilo za konflikt (islamska revolucija)	X*	Relativna odvisnost od nafte (prodaja nafte predstavlja okoli 10-20 % BDP od leta 1980 do 1995)	Financiranje Iransko-iraške vojne ter podpora terorističnih organizacij	X
Libija	Močna	Vmešavanje v čadsko državljansko vojno, kruto obračunavanje z nasprotniki	Želja po ustanovitvi unije afriških ter arabskih držav (Libija voditeljica)	Prisotna	Velika odvisnost (nafta predstavlja večino nacionalnega izvoza, do 95% ter glavni vir zaslužka za oblast, od 93 do 96%)	Financiranje podpore terorističnim organizacijam ter vmešavanja v čadski konflikt	Eden od morebitnih motivov za posredovanje zaveznitva je dostop do cenejše nafte ali naklonjene oblasti
Sudan	Močna	Uporaba oborožene sile proti civilistom, vzpodbujanje etničnega nasilja	Marginalizacija ter asimilacija krščanskega prebivalstva s strani severa (večinsko muslimansko prebivalstvo)	Prisotna	Relativna odvisnost od nafte (nafta postane pomembna za gospodarstvo šele leta 1999, posledica je relativno visoka rast BDP)	Eden od vzrokov za drugo državljansko vojno želja po zavzetju južnih nahajališč nafte, od leta 1999 konfliktni vir	Vmešavanje tujih podjetij ter Kitajske v času državljanske vojne
Venezuela	Srednja	Nasilno obračunavanje z protestniki (uporaba oborožene sile)	Nasprotovanje globalni politiki ZDA in njenih zaveznic	Prisotna	Velika odvisnost (nafta predstavlja do tretjino BDP ter 80% nacionalnega izvoza do leta 1985, naftna kriza po letu 1985 povzroči številne proteste in družbeno stisko)	Financiranje podpore Revolucionarnih oboroženih sil Kolumbije	X

* Skozi našo analizo ne zanikamo možnost korupcije oblasti in Homeinija v primeru Irana vendar naša raziskava ni uspela najti elemente korupcije, ki jih lahko neposredno povežemo z oblastjo, čeprav nekateri članki omenjajo korupcijska ter kriminalna dejanja policije in revolucionarne garde (Parsons 1979, 32).

Avtoritativnost v naši analizi vidimo kot konsolidacijo moči revolucionarne oblasti brez prisotnosti tranzicije k bolj demokratičnem sistemu, pomanjkanje institucionalnih ovir za vodjo ali oblast ter manjšo odgovornost za dejanja oblasti. Posledično taka dejanja vodijo v upor prebivalstva ali pa večjo verjetnost do nastanka meddržavnega konflikta. V vseh šestih primerih držav je prisotna avtoritativna oblast vendar je v nekaterih primerih manj močna. Angola je primer močne avtoritativne oblasti MPLA, ki je kruto obračunala z svojimi nasprotniki ter političnimi podporniki UNITA. Tudi Irak ter Iran predstavljata primera, kjer je prisotna močna

avtoritativna oblast. Sadam Husein je v Iraku izvajal absolutno oblast preko Sveta revolucionarnega poveljstva na drugi strani pa je bila teokratska oblast ajatola Homeinija v Iranu edina legitimna oblast, saj se je obračunalo z vsemi ostalimi političnimi akterji, ki so izražali nasprotovanje oziroma njihova usmerjenost ni sledila naukom islamske revolucije. V primeru Libije lahko potrdimo prisotnost avtoritativne oblasti. Nadzor se je izvajal preko Sveta revolucionarnega poveljstva, ki je skozi čas omogočil Gadafiju absolutno oblast v državi in od leta 1979 je bil v družbi znan pod vzdevkom vodja. Avtoritarnost sudanske vlade je vidna v dveh primerih in sicer marginalizacijo ter neupoštevanje politične skupnosti južnega dela Sudana ter ukinitvijo parlamenta leta 1999, kar je Al Bashirju omogočilo popoln nadzor nad državo. Milejši primer avtoritativne oblasti je Venezuela, kjer je Chavez spremenil ustavo za neomejeno število kandidatur za predsednika in na administrativna mesta postavil vojaške oficirje, vendar pa moramo poudariti, da so v primeru Venezuele potekale legitimne splošne volitve za predsednika države, kjer je bil vse do svoje smrti Chavez zmagovalec.

Agresijo v našem primeru razlagamo z trditvijo, da je za uspeh revolucije potrebna agresivna oblast ali vodja. To pa naj bi posledično povzročilo nasilni odziv oblasti ali vodje v primeru notranjega upora oziroma večjo možnost za izvedbo napada ali vmešavanje v notranje zadeve tuje države za doseg lastnih ciljev. V vseh primerih smo zasledili prisotnost agresije. Angola je primer, kjer je MPLA tekom državljanske vojne kršila humanitarno pravo ter človekove pravice. Iransko-iraška vojna ter invazija Kuvajta (v obeh primerih je Irak prvotni agresor) poleg krutega obračunavanja z notranjimi upori (uporaba kemičnega orožja proti Kurdom) dokazuje agresijo Sadama Huseina. Iran je primer agresivne oblasti, kjer je oblast kruto obračunala z vsemi nasprotniki (ubitih več kot 8497 nasprotnikov režima), nadaljevala z Iransko-iraške vojno leta 1982 zaradi zavrnitve premirja poleg dejstva, da Iran sponzorira uporniška in teroristična gibanja po svetu. Podoben primer Iranu je Libija, kjer imamo štiridnevno vojno z Egiptom ter konflikt z Čadom, kruto obračunavanje z političnimi ter ideološkimi nasprotniki ter podporo Gadafija različnim terorističnim skupinam, kot so IRA ter Abu Nidal. Oblast Sudana je bila v času druge državljanske vojne obtožena podpore mednarodnega terorizma, uporabo oborožene sile proti civilnim prebivalstvom ter širjenjem etničnega nasilja. V primerjavi z naštetimi državami lahko Venezuelo uvrstimo v kategorijo kjer je agresivnost manj prisotna, pa vendar obstajajo določeni kazalci, kot je podpora Revolucionarnih oboroženih sil Kolumbije s strani Hugo Chaveza.

Element ideologije v našem primeru razlagamo z procesom, ko pride zaradi konflikta povzročenega z strani oblasti ali vodje z namenom vsiljevanja svoje ideologije na tujo državo ali lastno prebivalstvo. Na drugi strani lahko zaradi prisotnosti dveh ali več ideološko nasprotujočih si prepričanij znotraj države pride do državljsanske vojne oziroma konflikta. Tej situaciji ustreza primer Angole, kjer se je pričela državljsanska vojna zaradi ideoloških razlik med MPLA, UNITA ter FNLA. Hladna vojna je kasneje preko podpore ZDA in SZ služila kot katalizator konflikta. Ideološki element v primeru Iraka, Libije ter Venezuele prikažemo skozi dejanja njihovih voditeljev. Sadam Husein je izvedel invazijo na Kuvajt predvsem zaradi gospodarskih razlogov vendar so bili prisotni tudi drugi elementi, kot na primer želja po hegemoniji v Bližnjem vzhodu. Gadafi je z vmešavanjem v konflikte afriških držav in notranjo politiko imel cilj ustvariti unijo afriških ter arabskih držav z Libijo kot voditeljico. V primeru Venezuele težje zasledimo ideološki motiv vendar si podporo Revolucionarnih oboroženih sil Kolumbije s strani Chaveza razlagamo kot cilj oslavitve Kolumbije, saj naj bi bila ta zaveznica ZDA proti kateri je Chavez velikokrat izrazil nasprotovanje. Iran je ekstremni primer, kjer je ideologija eden od najmočnejših faktorjev tako za notranji kot zunanji konflikt (konsolidiranje islamske revolucije doma ter širjenje v sosednje države). Marginalizacija večinsko krščanskega prebivalstva v južnem delu Sudana s strani muslimanskega severa ter uvedbo šeriatskega prava leta 1972 naj bi bil eden od vzrokov za nastanek konflikta v Sudanu.

Naslednji element, ki smo ga obravnavali je korupcija. V našem primeru korupcijo obravnavamo predvsem kot podporni element, ki z kombinacijo drugih elementov povzroči konfliktno stanje. Kraja finančnih virov onemogoča razvoj institucij potrebnih za dobro upravljanje države ter ovir za agresivna dejanja oblasti ali vodje. Na drugi strani pa lahko pride s strani prebivalstva ali skupine do upora zaradi neenakosti in kriminalnih dejanj. Hkrati smo v večini primerov povezali korupcijo neposredno z nafto, predvsem preko monopolne nacionalne agencije ali podjetja, ki razpolaga z pravicami do črpanja nafte. Angola, Irak ter Sudan so primeri, kjer se je oblast neposredno in nezakonito okoristila z prodajo nafte. V primeru Libije ter Venezuele je prisotno postavljanje družinskih ter vojaških članov na pomembna administrativna mesta, tudi v primeru nacionalnega podjetja, ki nadzoruje črpanje in trgovanje z nafto.

Velika družbena ter gospodarska odvisnost od nafte lahko privede do konflikta v primeru, ko je prodaja nafte motena oziroma celotna družba nima enakih koristi od prihodkov z prodajo nafte. V vseh državah smo opazili gospodarsko odvisnost od nafte v nadaljevanju pa bi poudarili le primere, kjer je odvisnost igrala izrazito negativni vpliv. V primeru Angole je oblast izključila določena območja iz razvoja, ugodnosti ter participacije v vladanju zaradi njihove oddaljenosti od centra oblasti ali nahajališč nafte, kar je posledično povečalo upor ter podporo za UNITA. Tudi v primeru Sudana imamo prisotno marginalizacijo juga, saj so bili v večini izključeni iz prihodkov od nafte poleg dejstva, da je bila naftna infrastruktura namensko zgrajena na severu Sudana, posledično se je začel južni del Sudana vedno bolj upirati. Nafta je po Iransko-iraški vojni predstavljala glavni vir okrevanja Iraka, zato nekateri strokovnjaki trdijo da je invazija na Kuvajt bila izvedena zaradi odvisnosti Iraka od tujega transporta za nafto. Veliki padec prodajne cene nafte leta 1985 je povzročil gospodarsko krizo v Venezueli, kar je privedlo do številnih protestov (v protestu leta 1989 je bilo ubitih od 200 do 3000 protestnikov).

Eden od glavnih elementov našega raziskovanja je bila vloga nafte v konfliktu, ki smo jo v diplomskem delu v vseh primerih identificirali kot vir financiranja konflikta (monopolizacija ter centralizacija naftne industrije oziroma njenih prihodkov) ali zunanjih dejavnosti. V primeru Angole nafto klasificiramo kot konfliktni vir, saj so prihodki z nafto omogočali MPLA ohranjanje konflikta. Tudi v primeru Sudana od leta 1999 lahko nafto označimo kot konfliktni vir, saj so prihodki omogočali oblasti vodenje ter ohranjanje konflikta. V prvi polovici državljanske vojne pa lahko označimo željo po zavzetju nahajališč nafte na jugu, kot eden od razlogov za začetek konflikta v Sudanu. Iran ter Irak sta financirali svoje oborožene sile v Iransko-iraški vojni z prodajo nafte. Želja po osvojitvi naftnih nahajališč v Kuvajtu je eden od razlogov za invazijo s stran Iraka na drugi strani pa zaslužki z nafto omogočajo oblasti Irana podporo uporniških ter terorističnih gibanj v tujini. Podobno vlogo nafte zasledimo tudi v Libiji, saj je konflikt v Čadu ter vojaško vmešavanje bilo omogočeno zaradi prihodkov z nafto poleg zagotavljanja virov s katerimi je Gadafi materialno ter finančno podpiral teroristične organizacije po svetu. V primeru Venezuele smo zasledili dva ozemeljska spora (prisotna območja z nahajališči nafte) z Kolumbijo ter Gvajano poleg dejstva, da so prihodki z nafto omogočili Chavezu podporo Revolucionarnih oboroženih sil Kolumbije.

Zunanji vpliv smo zasledili v primeru Angole, Iraka, Libije ter Sudana. Vmešavanje tujih podjetij v času državljanske vojne je bilo prisotno v primeru Angole (neposredna menjava nafte za orožje, primer podjetja Falcon Oil) ter Sudana (finančna pomoč oblasti s strani tujih podjetji, ter pomoč Kitajske z vojaško opremo preko njenega nacionalnega podjetja). Skozi teorije kritikov lahko primer invazije Iraka ter posredovanja v Libiji označimo kot morebitni motiv ali cilj ZDA ter nekaterih zavezniških držav za zagotovitev dostopa do nafte ali bolj ugodnih razmer z trgovanjem.

Preden zaključimo našo analizo moramo poudariti, da vsi naštetih elementi niso edini možni faktorji, ki lahko povzročijo konflikt v primeru analiziranih držav. Naslednji korak raziskav ter samih teorij, ki se ukvarjajo z povezavo naravnih virov in konfliktov je vključevanje drugih elementov poleg že predstavljenih klasičnih elementov (ki jih je naša analiza obravnavala). Skozi kritiko teorij konflikta za naravne vire smo nakazali morebitni element specifične zgodovine ter kulture obravnavane države. Zaradi kompleksnih groženj ter konfliktov s katerimi se soočamo danes, je za razumevanje in v najboljšem primeru preventivo mednarodnih konfliktov ali krvavih državljanskih vojn potrebno uporabiti bolj celosten pristop za analizo ter rešitev teh situacij.

6 LITERATURA

1. Anderson, Liam in Gareth Stansfield. 2004. *The Future of Iraq: Dictatorship, Democracy, Or Division?* Palgrave Macmillan. Dostopno prek: <https://books.google.si/books?id=4JMHAI1C91gC&pg=PA6&hl=sl#v=onepage&q&f=false> (16. avgust 2015).
2. Abrahamian, Ervand. 2008. *A History of Modern Iran*. Cambridge University Press. Dostopno prek: <http://stoa.usp.br/rdeangelo/files/-1/10953/A+HISTORY+OF+MODERN+IRAN.pdf> (16. avgust 2015).
3. *Aljazeera*. 2011. Profile: Muammar Gaddafi, 22. avgust. Dostopno prek: <http://www.aljazeera.com/indepth/2011/02/201122117565923629.html> (10. junij 2015).

4. *BBC Home*. 1991. 1991: Jubilation follows Gulf War ceasefire, 28. februar. Dostopno prek: http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/february/28/newsid_2515000/2515289.stm (10. junij 2015).
5. *BBC News*. 1998. World: Africa, Millions dead in Sudan civil war, 11. december. Dostopno prek: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/232803.stm> (10. junij 2015).
6. --- 2008. Why the oil price keeps rising, 9. junij. Dostopno prek: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/business/7431805.stm> (10. junij 2015).
7. --- 2011. Libya conflict: Rebels fight for Zawiya oil refinery, 17. avgust. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/world-africa-14561904> (10. junij 2015).
8. --- 2014. Iran profile – timeline, 25. november. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-14542438> (10. junij 2015).
9. --- 2015. Iraq profile – timeline, 18. maj. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-14546763> (10. junij 2015).
10. Billon, Philippe Le. 2000. The political economy of resource wars. V *Angola's War Economy*, ur. Jakkie Cilliers in Christian Dietrich, 21–42. Institute for Security Studies (ISS). Dostopno prek: <http://www.isn.ethz.ch/Digital-Library/Publications/Detail/?ots591=eb06339b-2726-928e-0216-1b3f15392dd8&lng=en&id=112311> (16. avgust 2015).
11. --- 2005. *Fuelling war: natural resources and armed conflict*. London: The International Institute for Strategic Studies; New York : Routledge.
12. Bannon, Ian in Paul Collier. 2003. *Natural resources and violent conflict: options and actions*. Washington (D.C.): World Bank.
13. Berdal, Mats in Achim Wennmann, ur. 2010. *Ending wars, consolidating peace: economic perspectives*. Abingdon (Oxon); New York: Routledge for the International Institute for Strategic Studies.

14. Bardi, Ugo. 2014. Gold and the beast: a brief history the Roman conquest of Dacia. *Resource Crisis*, 23. februar. Dostopno prek: <http://cassandralegacy.blogspot.com/2014/02/gold-and-beast-brief-history-roman.html> (10. junij 2015).
15. Black.Past.org. 2015. *Global African History*. Dostopno prek: <http://www.blackpast.org/> (10. junij 2015).
16. Custers, Peter. 2002. *War and the Oil Economy of Angola-Disparate Exchange in the Context of Africa*. Dostopno prek: <http://goo.gl/0tt0lX> (10. junij 2015).
17. Colgan, Jeff D. 2010. *Oil and Revolutionary Governments: Fuel for International Conflict*. Dostopno prek: <https://docs.google.com/viewer?a=v&pid=sites&srcid=ZGVmYXVsdGRvbWFpbncqZWZmZGNvbGdhbnxneDoyODJjNDlmMGFlZjc5YmM2> (10. junij 2015).
18. --- 2013. *Petro-Aggression: When Oil Causes War*. Cambridge University Press. Dostopno prek: <https://books.google.si/books?id=enReCU97-zQC&printsec=frontcover&dq=9781107029675&hl=sl&sa=X&ei=EQTZVK6LBIWpyQPixIKIDw&ved=0CB8Q6AEwAA#v=onepage&q&f=false> (16. avgust 2015).
19. --- 2014. Oil, Domestic Politics, and International Conflict. *Energy Research & Social Science* 1 (1): 198–205. Dostopno prek: <https://docs.google.com/viewer?a=v&pid=sites&srcid=ZGVmYXVsdGRvbWFpbncqZWZmZGNvbGdhbnxneDo0Y2RiNTYyYjg4YTU4OTg0> (10. junij 2015).
20. Central Intelligence Agency. 2015. *The World Fact Book*. Dostopno prek: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/> (10. junij 2015).
21. Davies, John. 2002. *Guyana-Venezuela Border Conflict*. Dostopno prek: <http://www.cidcm.umd.edu/pic/initiatives/guyana-venezuela/guyana~2.pdf> (10. junij 2015).
22. Deas, Malcolm. 2011. *The Farc Files: Venezuela, Ecuador and the Secret Archive of 'Raúl Reyes'*. Dostopno prek: <http://www.iiss.org/en/publications/strategic%20dossiers>

- /issues/the-farc-files--venezuela--ecuador-and-the-secret-archive-of---39-ra--250-l-reyes--39-8716 (10. junij 2015).
23. Department of Peace and Conflict Research. 2015. *Definitions*. Dostopno prek: <http://www.pcr.uu.se/research/ucdp/definitions/> (10. junij 2015).
 24. Ellsworth, Biran. 2012. Guyana oil exploration stirs up Venezuela border dispute. *Reuters*, 6. junij. Dostopno prek: <http://www.reuters.com/article/2012/06/06/us-venezuela-guyana-idUSBRE8551E720120606> (10. junij 2015).
 25. *Energy Information Administration*. 2015. Dostopno prek: <http://web.archive.org/web/20080614174111/http://www.eia.doe.gov/> (10. junij 2015).
 26. Follath, Erich. 2006. Natural Resources are Fuelling a New Cold War. *Spiegel Online*, 18. avgust. Dostopno prek: <https://www.globalpolicy.org/images/pdfs/0818coldwar.pdf> (10. junij 2015).
 27. Frankel, Jeffrey A. 2010. *The Natural Resource Curse: A Survey*. Dostopno prek: <http://www.nber.org/papers/w15836.pdf> (10. junij 2015).
 28. *Flashpoints*. 2015. Dostopno prek: http://www.flashpoints.info/FlashPoints_home.html (10. junij 2015).
 29. Global Policy Forum. 1999. *The Angolan Civil War Part 1: Oil*. Dostopno prek: <https://www.globalpolicy.org/component/content/article/198/32877.html> (10. junij 2015).
 30. --- 2000. *Venezuela Will Grant Oil Concessions*. Dostopno prek: <https://www.globalpolicy.org/component/content/article/198/32882.html> (10. junij 2015).
 31. --- 2008. *Report Blames Swedish Oil Firm for Sudan War Crimes*, 8. junij. Dostopno prek: <https://www.globalpolicy.org/international-justice/general-articles-on-international-justice/49199.html> (10. junij 2015).

32. Global Witness. 2001. *Financial analysts reveal Angolan Government's shameful secret: Where are the 'missing billions'?* Dostopno prek: <https://www.globalwitness.org/archive/financial-analysts-reveal-angolan-governments-shameful-secret-where-are-missing-billions-0/> (10. junij 2015).
33. --- 2015. *Conflict Diamonds*. Dostopno prek: <https://www.globalwitness.org/campaigns/conflict-diamonds/#more> (10. junij 2015).
34. Gonzales, Adrian. 2010. Petroleum and its Impact on Three Wars in Africa: Angola, Nigeria and Sudan. *Journal of Peace, Conflict and Development* 16 (2010): 58–86. Dostopno prek: <http://www.bradford.ac.uk/ssis/peace-conflict-and-development/issue-16/petroleumangolanigeriasudan.pdf> (10. junij 2015).
35. Global Security. 2011. *Libyan Intervention in Chad, 1980-Mid-1987*. Dostopno prek: <http://www.globalsecurity.org/military/world/war/chad.htm> (10. junij 2015).
36. Grainger, Sarah. 2011. Victims of Venezuela's Caracazo clashes reburied. *BBC News*, 28. februar. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/world-latin-america-12593085> (10. junij 2015).
37. Guo, Rongxing. 2012. *Territorial Disputes and Conflict Management: The Art of Avoiding War*. Routledge. Dostopno prek: <https://goo.gl/cKd02P> (16. avgust 2015).
38. Grawert, Elke in Christine Andrä. 2013. *Oil Investment and Conflict in Upper Nile State, South Sudan*. Dostopno prek: https://www.bicc.de/uploads/tx_bicctools/BICC_brief_48.pdf (10. junij 2015).
39. Haggerty, Richard A., ur. 1990. *Venezuela: A Country Study*. Library of Congress. Dostopno prek: <http://countrystudies.us/venezuela/> (10. junij 2015).
40. Hassan, Hamdi A. 1999. *The Iraqi Invasion of Kuwait: Religion, Identity, and Otherness in the Analysis of War and Conflict*. London: Pluto Press. Dostopno prek: <http://eds.b.ebscohost.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/eds/ebookviewer/ebook/bmxLYmtfXzcy>

NTI3X19BTg2?sid=b1e174a3-c8d6-4f5b-8591-dd638d17ce9f@session
mgr114&vid=4&hid=114&format=EB (16. avgust 2015).

41. Human Rights Watch. 2001. *The Oil Diagnostic in Angola: An Update*. Dostopno prek: <http://www.hrw.org/legacy/background/africa/angola/index-04.htm#TopOfPage> (10. junij 2015).
42. Heard, Geoffrey. 2003. *Not Oil, But Dollars vs. Euros*. Dostopno prek: <https://www.globalpolicy.org/component/content/article/173/30447.html> (10. junij 2015).
43. Hardy, Rogers. 2005. The Iran-Iraq war: 25 years on. *BBC News*, 22. september. Dostopno prek: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/4260420.stm (10. junij 2015).
44. *House of Commons*. 2006. Conflict and Development: Peacebuilding and Post-conflict Reconstruction. Dostopno prek: <http://www.publications.parliament.uk/pa/cm200506/cmselect/cmintdev/923/923i.pdf> (10. junij 2015).
45. Hiro, Dilip. 2007. *Greenspan's Oil Claim in Context*. Dostopno prek: <https://www.globalpolicy.org/component/content/article/185/40693.html> (10. junij 2015).
46. Hackett, Mark C. 2010. Modern History of Conflict in Sudan. *Pulitzer Center*, 12. april. Dostopno prek: <http://pulitzercenter.org/blog/news-points/modern-history-conflict-sudan> (10. junij 2015).
47. Hirsch, Afua. 2010. WikiLeaks cables: Sudanese president 'stashed \$9bn in UK banks'. *The Guardian*, 17. december. Dostopno prek: <http://www.theguardian.com/world/2010/dec/17/wikileaks-sudanese-president-cash-london> (10. junij 2015).
48. Harden, Toby. 2011. Libyan arms helped the IRA to wage war. *The Telegraph*, 4. april. Dostopno prek: <http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/northernireland/8425593/Libyan-arms-helped-the-IRA-to-wage-war.html> (10. junij 2015).
49. *History Of Libya*. 2015. Dostopno prek: <http://motherearthtravel.com/libya/history.htm> (10. junij 2015).

50. *History World*. 2015. Dostopno prek: <http://www.historyworld.net/default.asp?gtrack=mtop1> (10. junij 2015).
51. *Human Development Reports*. 2015. Dostopno prek: <http://hdr.undp.org/en> (10. junij 2015).
52. Institute for Energy Research. 2010. *A Primer on Energy and the Economy: Energy's Large Share of the Economy Requires Caution in Determining Policies That Affect It*. Dostopno prek: <http://instituteforenergyresearch.org/analysis/a-primer-on-energy-and-the-economy-energys-large-share-of-the-economy-requires-caution-in-determining-policies-that-affect-it/> (10. junij 2015).
53. Ibp Inc. 2013. *Chad Country Study Guide Volume 1 Strategic Information and Developments*. International Bussines Publications. Dostopno prek: <https://goo.gl/pwJn5o> (16. avgust 2015).
54. *Index Mundi*. 2015. Dostopno prek: <http://www.indexmundi.com/> (10. junij 2015).
55. Jensen, Lloyd in Lynn H. Miller. 1997. *Global challenge: change and continuity in world politics*. Fort Worth : Harcourt Brace College Publishers.
56. Juhasz, Antonia. 2006. *The Corporate Occupation of Iraq*. Dostopno prek: <https://www.globalpolicy.org/component/content/article/168/35995.html> (10. junij 2015).
57. Kuwait Government Online. 2013. *Population of Kuwait*. Dostopno prek: http://www.e.gov.kw/sites/kgoenlsh/portal/Pages/Visitors/AboutKuwait/KuwaitAtaGlane_Population.aspx (10. junij 2015).
58. Klare, Michael. 2014. The Oil Weapon: A New Way To Wage War. *Oil Price*, 9. oktober. Dostopno prek: <http://oilprice.com/Geopolitics/International/The-Oil-Weapon-A-New-Way-To-Wage-War.html> (10. junij 2015).
59. Lawson, Fred H. 2001. Rethinking the Iraqi Invasion of Kuwait. *Review of International Affairs* 1 (1): 1–20. Dostopno prek: <http://eds.b.ebscohost.com.nukweb.nuk.uni->

lj.si/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=9ddd6c1a-f60d-4af7-8c4c-d0e6dda631d0%40
sessionmgr198&vid=1&hid=114 (10. junij 2015).

60. Lobban, Richard Andrew in Christopher H. Dalton. 2014. *Libya : History and Revolution*. In Praeger Security International. Dostopno prek: <http://eds.b.ebscohost.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/eds/ebookviewer/ebook/bmxlYmtfXzc3NDQ5OV9fQU41?sid=31edc770-0331-4c1c-89b8-87fc0590032a@sessionmgr113&vid=2&hid=114&format=EB> (16. avgust 2015).
61. Massaoud, Adla. 2006. *Oil May Fuel Sino-US Conflict*. Dostopno prek: <https://www.globalpolicy.org/component/content/article/198/40250.html> (10. junij 2015).
62. Miss World Security. 2012. *Definitions: Whats the Difference between Intrastate, Interstate & Extrastate???*. Dostopno prek: <http://missworldsecurity.com/2012/09/26/definitions-whats-the-difference-between-intrastate-interstate-extrastate/> (10. junij 2015).
63. Mauro, Ryan. 2014. *Iranian Support for Terrorism-Fact Sheet*. Dostopno prek: <http://www.clarionproject.org/sites/default/files/Iranian-Support-For-Terrorism.pdf> (10. junij 2015).
64. Merriam-Webster. 2015. *Conflict*. Dostopno prek: <http://www.merriam-webster.com/dictionary/conflict> (10. junij 2015).
65. National Society for Human Rights Namibia. 2000. *Ending the Angolan conflict: our time has come to be heard*. Dostopno prek: <http://www.paulbogdanor.com/left/angola/ending.pdf> (10. junij 2015).
66. Natural Resources Canada. 2010. *The Importance of Crude Oil*. Dostopno prek: <https://www.nrcan.gc.ca/energy/publications/markets/6505> (10. junij 2015).
67. Omondi, Charles. 2001. *Would Buying Sudan's Oil*. Dostopno prek: <https://www.globalpolicy.org/component/content/article/198/40159.html> (10. junij 2015).

68. Okechukwu, Paul Groupson. 2011. Oil Politics and War in Libya: Arming of Rebels and the New Phase of Neo-Democracy Evaluated. *Journal of Alternative Perspectives in the Social Sciences* 3 (4): 827–870. Dostopno prek: <http://eds.b.ebscohost.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=3&sid=605a572c-7050-4ef4-86c4-1a6d213cf87b%40sessionmgr113&hid=114> (10. junij 2015).
69. Office of the Historian. 2013. *Oil Embargo, 1973–1974*. Dostopno prek: <http://history.state.gov/milestones/1969-1976/oil-embargo> (10. junij 2015).
70. *Organizacija združenih narodov*. Dostopno prek: <http://www.un.org/en/land-natural-resources-conflict/index.shtml> (10. junij 2015).
71. Parsons, Nancy. 1979. Khomeini's Iran: Drugs, Corruption, and a 'Bust OPEC' Policy. *Executive Intelligence Review* 6 (24): 31–32. Dostopno prek: http://www.larouchepub.com/eiw/public/1979/eirv06n24-19790619/eirv06n24-19790619_031-khomeinis_iran_drugs_corruption.pdf (10. junij 2015).
72. Pointon, Tristan Dugdale. 2002. *Tanker War 1984-1988*. Dostopno prek: http://www.historyofwar.org/articles/wars_tanker.html (10. junij 2015).
73. Patey, Luke A. 2007. *State Rules: Oil Companies and Armed Conflict in Sudan*. Dostopno prek: http://dcism.dk/graphics/_Staff/lpa/State_Rules.pdf (10. junij 2015).
74. Padgett, Tim. 2008. Chávez and the Cash-Filled Suitcase. *Time*, 3. september. Dostopno prek: <http://content.time.com/time/world/article/0,8599,1838145,00.html> (10. junij 2015).
75. Parry, Tom. 2011. Libya: Colonel Gaddafi supported terror around the world. *Mirror*, 23. avgust. Dostopno prek: <http://www.mirror.co.uk/news/uk-news/libya-colonel-gaddafi-supported-terror-149208> (10. junij 2015).
76. Political Economy Research Institute. 2012. *Angola (1975-2002.)* Dostopno prek: <http://www.peri.umass.edu/fileadmin/pdf/Angola.pdf> (10. junij 2015).

77. Reno, William. 2000. The real (war) economy of Angola. V *Angola's War Economy*, ur. Jakkie Cilliers in Christian Dietrich, 219–235. Institute for Security Studies (ISS). Dostopno prek: <http://www.isn.ethz.ch/Digital-Library/Publications/Detail/?ots591=eb06339b-2726-928e-0216-1b3f15392dd8&lng=en&id=112311> (16. avgust 2015).
78. Rakhim, M. Afzalur. 2011. *Managing Conflict in Organizations*. Transaction Publishers. Dostopno prek: <https://books.google.si/books?id=qauUIGypkhEC&pg=PA15&hl=sl#v=onepage&q&f=false> (16. avgust 2015).
79. Rayment, Sean. 2011. Gaddafi sent \$2 million to republican dissidents before he was deposed. *The Telegraph*, 24. september. Dostopno prek: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/africaandindianocean/libya/8786848/Gaddafi-sent-2-million-to-republican-dissidents-before-he-was-deposed.html> (10. junij 2015).
80. Remer, Terra Lawson in Joshua Greenstein. 2012. *Beating the Resource Curse in Africa: A Global Effort*. Dostopno prek: <http://www.cfr.org/africa-sub-saharan/beating-resource-curse-africa-global-effort/p28780> (10. junij 2015).
81. Reuveny, Rafael in Katherine Barbieri. 2014. On the effect of natural resources on interstate war. *Progress in Physical Geography* 38 (6): 786–806. Dostopno prek: <http://eds.a.ebscohost.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=f3b6db8c-ce70-4518-a25f-005cdc98e92f%40sessionmgr4002&vid=4&hid=4202> (10. junij 2015).
82. Shain, Yossi in Juan J. Linz. 1995. *Between States: Interim Governments in Democratic Transitions*. Cambridge University Press. Dostopno prek: <https://books.google.si/books?id=uy2GQmasDg4C&pg=PA132&hl=sl#v=onepage&q&f=false> (16. avgust 2015).
83. Sitarek, Sarah E. 2001. *The Civil War in Sudan: The human price of oil*. Dostopno prek: <http://www1.american.edu/ted/ice/sudansanctions.htm> (10. junij 2015).

84. Sanford, Jonatan E. 2003. *Iraq's Economy: Past, Present, Future*. Dostopno prek: http://www.globalsecurity.org/military/library/report/crs/crs_iraq_economy.pdf (10. junij 2015).
85. Sachs, Susan. 2004. Hussein's Regime Skimmed Billions From Aid Program. *The New York Times*, 29. februar. Dostopno prek: <http://www.nytimes.com/2004/02/29/world/hussein-s-regime-skimmed-billions-from-aid-program.html> (10. junij 2015).
86. Snow, Keith Harmon. 2011. *Petroleum and Empire in North Africa. NATO Invasion of Libya Underway*. Dostopno prek: <http://www.globalresearch.ca/petroleum-and-empire-in-north-africa-nato-invasion-of-libya-underway/23481?print=1> (10. junij 2015).
87. Stuchtey, Benedikt. 2011. *Colonialism and Imperialism, 1450–1950*. Dostopno prek: <http://ieg-ego.eu/en/threads/backgrounds/colonialism-and-imperialism/benedikt-stuchtey-colonialism-and-imperialism-1450-1950> (10. junij 2015).
88. Sudan.net. 2011. *Sudan: A Historical Perspective*. Dostopno prek: <http://www.sudan.net/history.php> (10. junij 2015).
89. Shabazz, Saeed. 2013. Is French invasion of Mali tied to a colonial war for uranium? *The Final Call*, 24. januar. Dostopno prek: http://www.finalcall.com/artman/publish/World_News_3/article_9559.shtml (10. junij 2015).
90. Stockholm International Peace Research Institute. 2015. *SIPRI Military Expenditure Database*. Dostopno prek: http://www.sipri.org/research/armaments/milex/milex_database (10. junij 2015).
91. Swafford, Angela Lynn. 2015. *What Are Natural Resources? - Definition, Lesson & Quiz*. Dostopno prek: <http://study.com/academy/lesson/what-are-natural-resources-definition-lesson-quiz.html> (10. junij 2015).
92. *The Scotsman*. 2004. Welcoming Gaddafi with British arms, 11. marec. Dostopno prek: <http://www.scotsman.com/news/welcoming-gaddafi-with-british-arms-1-517210> (10. junij 2015).

93. Thyne, Clayton. 2007. *Civil War in Sudan*. Dostopno prek: <http://www.uky.edu/~clthyn2/Thyne-Sudan.pdf> (10. junij 2015).
94. *The Economist*. 2008. Angola-gate, 19. november. Dostopno prek: <http://www.economist.com/node/12630028> (10. junij 2015).
95. --- 2011. Carlos Andrés Pérez, 6. januar. Dostopno prek: <http://www.economist.com/node/17848513> (10. junij 2015).
96. --- 2013. Libya: The party and the hangover, 21. februar. Dostopno prek: <http://www.economist.com/news/middle-east-and-africa/21572243-country-still-struggling-move-ahead-party-and-hangover> (10. junij 2015).
97. *Times of Malta*. 2011. Leaks expose Gaddafi corruption, 23. februar. Dostopno prek: <http://www.timesofmalta.com/articles/view/20110223/local/leaks-expose-gaddafi-corruption.351628> (10 junij 2015).
98. *The Telegraph*. 2014. Libya restarts oil exports after deal with rebels, 20. avgust. Dostopno prek: <http://www.telegraph.co.uk/finance/newsbysector/energy/oilandgas/11047192/Libya-restarts-oil-exports-after-deal-with-rebels.html> (10. junij 2015).
99. The Economic Times. 2015. *Poverty Trap*. Dostopno prek: <http://economictimes.indiatimes.com/definition/Poverty-Trap> (10. junij 2015).
100. The History Files. 2015. *Libya*. Dostopno prek: <http://www.historyfiles.co.uk/KingListsAfrica/AfricaLibya.htm> (10. junij 2015).
101. *Trading Economics*. 2015. Dostopno prek: <http://www.tradingeconomics.com/> (10. junij 2015).
102. The World Bank. 2006. *Socialist People's Libyan Arab Jamahiriya Country Economic Report*. Dostopno prek: <http://siteresources.worldbank.org/INTLIBYA/Resources/libyacountryeconomicreport.pdf> (10. junij 2015).

103. --- 2015. *Indicators*. Dostopno prek: <http://data.worldbank.org/indicator> (10. junij 2015).
104. *USA Today*. 2008. Colombia: Chavez funding FARC rebels, 4. marec. Dostopno prek: http://usatoday30.usatoday.com/news/world/2008-03-02-venezuelacolombia_N.htm?csp=34 (10. junij 2015).
105. Unruh, Jon D. 2014. Multi-Sector Capacity Needs in Challenging The Resource Curse in Conflict-Affected Countries. *International Journal of Peace Studies* 19 (2): 1–19. Dostopno prek: http://www.gmu.edu/programs/icar/ijps/Vol19_1/Jon%20Unruh.pdf (10. junij 2015).
106. U.S. Department of State. 2014. *Foreign Terrorist Organizations*. Dostopno prek: <http://www.state.gov/documents/organization/65479.pdf> (10. junij 2015).
107. *U.S. Environmental Protection Agency*. 2015. Dostopno prek: <http://www.epa.gov/> (10. junij 2015).
108. Zeidel, Ronen. 2013. *Implications of the Iran-Iraq War*. Dostopno prek: <http://www.e-ir.info/2013/10/07/implications-of-the-iran-iraq-war/> (10. junij 2015).
109. Worthington, Barton E. 1964. *A Definition of Natural Resources*. Dostopno prek: <http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001436/143605eb.pdf> (6. avgust 2015).
110. *World Tribune*. 2001. Sudan builds new weapons factories with Chinese help, 17 junij. Dostopno prek: http://www.worldtribune.com/worldtribune/WTARC/2001/af_sudan_06_15.html (15. junij 2015).
111. Wilpert Gregory. 2003. *The Economics, Culture, and Politics of Oil in Venezuela*. Dostopno prek: <http://venezuelanalysis.com/analysis/74> (10. junij 2015).
112. Warfalli, Ayman Al. 2014. Libyan army in heavy fighting with oil port rebels. *Reuters*, 22. marec. Dostopno prek: <http://in.reuters.com/article/2014/03/22/libya-oil-fighting-idINDEEA2L04420140322> (10. junij 2015).